



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



ДОКЛАД
ОТ ПРОВЕДЕНО АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ
ЗА РАЙОНЕН СЪД ШУМЕН И ОКРЪЖЕН СЪД ШУМЕН

Проект: „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“,
финансиран по Оперативна програма „Добро управление“ с договор №
BG05SFOP001-3.003-0027-C01/01.09.2017.



СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение.....	5
1. Увод.....	5
2. Идентифицирани потребности.....	5
3. Методология.....	7
II. Резултати от проучването.....	11
1. Обществени нагласи към Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен (ПОГЛЕД ОТВЪН)	11
1.1. Публичният образ на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен – обобщение и анализ на информацията.....	11
1.1.1. Районен съд Шумен.....	11
1.1.2. Окръжен съд Шумен.....	14
1.2. Обществени нагласи към прозрачността на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен – обобщение и анализ на информацията.....	17
1.2.1. Районен съд Шумен.....	17
1.2.2. Окръжен съд Шумен.....	19
1.3. Обществени нагласи към мерки за осигуряване на независимост в работата на магистратите - обобщение и анализ на информацията.....	22
1.3.1. Районен съд Шумен.....	22
1.3.2. Окръжен съд Шумен.....	25
1.4. Обществени нагласи към антикорупционните мерки и механизми за предотвратяване на конфликти на интереси в работата на съдиите и съдебните заседатели - обобщение и анализ на информацията.....	27
1.4.1. Районен съд Шумен	28
1.4.2. Окръжен съд Шумен	31
1.5. Обществени нагласи към мерките за гарантиране на достъпа до правосъдие за всички граждани, и най-вече за хора от маргинализирани групи.....	34
1.5.1. Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен	34



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



2. Оценка отвътре за работата на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен (ПОГЛЕД ОТВЪТРЕ).....	37
2.1. Оценка на прозрачността на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен – обобщение и анализ на информацията.....	37
2.1.1. Районен съд Шумен.....	38
2.1.2. Окръжен съд Шумен.....	41
2.2. Оценка на независимост в работата на магистратите – обобщение и анализ на информацията.....	45
2.2.1. Районен съд Шумен	45
2.2.2. Окръжен съд Шумен	48
2.3. Оценка на достъпа до правосъдие за всички граждани, и най-вече за хора от маргинализирани групи/с увреждания (зрителни, двигателни, ментални), социално-слаби, неграмотни/ - обобщение и анализ на информацията.....	52
2.3.1. Районен съд Шумен	52
2.3.2. Окръжен съд Шумен	55
2.4. Оценка на антикорупционните мерки и механизми за предотвратяване на конфликти на интереси в работата на съдиите и съдебните заседатели - обобщение и анализ на информацията.....	57
2.4.1. Районен съд Шумен	58
2.4.2. Окръжен съд Шумен	60
III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	63
1. Констатации от оценката Отвън (анкетни карти).....	63
1.1. РАЙОНЕН СЪД ШУМЕН.....	63
1.1.1. Публичен образ.....	63
1.1.2. Прозрачност.....	63
1.1.3. Независимост.....	64
1.1.4. Антикорупционни мерки.....	64
1.2. ОКРЪЖЕН СЪД ШУМЕН.....	65
1.2.1. Публичен образ.....	65
1.2.2. Прозрачност.....	65
1.2.3. Независимост.....	66



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



1.2.4.Антикорупционни мерки.....	67
1.2.5.Достъп до правосъдие на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен.....	68
2. Констатации от оценката Отвътре (въпросник и интервюта).....	68
2.1. РАЙОНЕН СЪД ШУМЕН.....	68
2.1.1.Общи констатации.....	68
2.1.2.Конкретни препоръки по области	72
2.1.2.1. Информираност	72
2.1.2.2. Независимост	72
2.1.2.3. Достъп до правосъдие на лица със затруднения.....	73
2.1.2.4. Антикорупционни мерки.....	74
2.2. ОКРЪЖЕН СЪД ШУМЕН	75
2.2.1. Общи констатации.....	75
2.2.2.Конкретни препоръки по области.....	78
2.2.2.1. Информираност	78
2.2.2.2. Независимост	79
2.2.2.3. Достъп до правосъдие	80
2.2.2.4. Антикорупционни мерки.....	81
IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	83
1. Мерки за прозрачност и отчетност	83
2. Мерки за независимост и антикорупция	84
3. Мерки за достъп до правосъдие на уязвими групи.....	84



I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Увод

Настоящият доклад е изготвен в рамките на проект „Прозрачен, достъпен и независим съд с високо обществено доверие“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“ с договор № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/01.09.2017. Проектът се реализира от Сдружение с нестопанска цел "Демократично сдружение Искам да знам", в рамките на процедурата за граждански контрол върху реформата в съдебната система по Приоритетна ос "Прозрачна и ефективна съдебна система".

Основната цел на проекта е осъществяването на граждански мониторинг върху реформата в съда и по-специално върху мерките, които Районен съд - Шумен и Окръжен съд - Шумен прилагат, за да осигурят прозрачност и независимост в своята работа, а също и равен достъп до правосъдие за бизнеса и гражданите, с акцент върху хората в неравностойно положение.

За изпълнението на тази цел се проведе проучване и идентифициране на прилагани от Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен мерки за достъп до правосъдие на граждани, фирми и хора с увреждания, както и на антикорупционни механизми за гарантиране на независимост и прозрачност в работата на магистратите.

Настоящият доклад съдържа изследване на работещите и неработещите мерки, които Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен прилагат в момента в своята работа за осигуряване на прозрачност, независимост и предотвратяване на конфликт на интереси при магистрати и съдебни заседатели, както и анализ на проблемните зони на двете съдилища в тези области.

В препоръките към Доклада са идентифицирани ключовите политики и конкретните действия, които биха допринесли за подобряване на публичния образ на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен и повишаване на общественото доверие в системата.

2. Идентифицирани потребности

При разработването на проекта бяха идентифицирани няколко основни потребности на целевите групи от **граждани, представители на бизнеса и институциите**, върху които трябва да се работи:

- Подобряване на достъпа на неграмотни граждани до информация, свързана с



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



предлаганите от Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен административни услуги;

- Разширяване на достъпа до правосъдие за хората с увреждания;
- Разширяване на съществуващите възможности за отправяне на сигнали и жалби при непрозрачност или корупционни практики;
- Активизиране на диалога между Съда и гражданите, като в него равностойно място бъде определено за хората с увреждания и неграмотните лица;
- Недопускане на непрозрачност и порочни практики (в това число и корупционни), пораждащи съмнения за нерегламентирани контакти на бизнеса с лица, работещи по търговски и фирмени дела, в това число и недопускане на нарушения на етичните правила и норми от страна на лицата, работещи в системата на съдебната власт;
- Утвърждаване на механизмите на гражданския мониторинг като инструмент за реформиране на съдебната система.

Ограниченията, които **съдиите и съдебните служители** срещат в работата си, са свързани с бързината и качеството на правораздаването, а именно:

- Относително високия брой висящи дела, който се запазва през последните две години;
- Наличието на по-малък, но относително постоянен дял, на дела с просрочен над установения в закона, едномесечен срок за решение;
- Запазването на постоянно ниво на обжалваните съдебни актове през последните две години (2015 и 2016), вместо тяхното намаляване;
- Намален щат на съдиите, от една страна, а от друга - увеличена натовареност в резултат на растящия брой дела, което е предпоставка за по-бавно и лишено от необходимото качество правораздаване;
- Неокомплектовани съдебни състави и ротационно участие на съдиите в тях, с което се нарушава нормалния ритъм на работа.

Осъщественото проучване на мерките, прилагани от Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен за достъп до правосъдие, прозрачност, ефективност и независимост, даде възможност за реална оценка на ефективността на работата на двете съдилища и на прилаганите от тях механизми за гарантиране на прозрачност, както и превенция на порочни и корупционни практики. Изводите и препоръките от проучването ще помогнат за формирането на новия, реформиран облик на двете съдилища, такъв какъвто е той в представите, както на широката общественост, така и на хората, работещи в системата на правораздаването.



3. Методология

Проучването се базира на разбирането, че степента на доверие към Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен се основава, преди всичко, на нагласите на гражданите към справедливостта, безпристрастността и ефективността на правораздаването.

Резултатите от проучването осигуряват представителност на събраната информация чрез осъществяването на 485 анкети – 400 с граждани и 85 с представители на фирми/институции от област Шумен (240 анкети за Районен съд Шумен и 245 анкети за Окръжен съд Шумен) и 112 интервюта с лица, работещи в системата на правораздаването (съдии, съдебни заседатели, служители на съда и адвокати). За анкетирането на гражданите и представителите на фирми/институции беше направена извадка, въз основа на признаците: възраст, пол, образование, тип населено място, принадлежност към уязвима група от населението, гражданин или представител на фирма/институция.

Основните разгледани индикатори се отнасят до отношението и оценките на гражданите и работещите в системата на правораздаването за прилаганите от двете съдилища мерки в четири ключови области:

1. Мерки за осигуряване на прозрачност.
2. Мерки за осигуряване на независимост в работата на магистратите.
3. Мерки за гарантиране на достъпа до правосъдие за всички граждани и най-вече за хора от маргинализирани групи /с увреждания (зрителни, двигателни, ментални), социално-слаби, неграмотни и др./.
4. Антикорупционните мерки и механизми за предотвратяване на конфликти на интереси в работата на съдиите и съдебните заседатели.

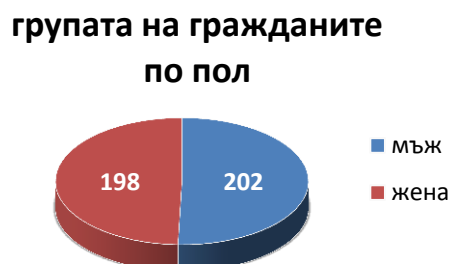
За събиране на информация от проучването бяха използвани анкетна карта и въпросник.

Анкетната карта беше насочена към граждани, представители на фирми и представители на институции/организации. Тя съдържа 20 въпроса, с които се даде „поглед отвън“ на Съда от страна на широката общественост. 17 от тях са затворени с посочени възможни отговори, тъй като по-голяма част от хората извън системата на правораздаването нямат подробна и задълбочена информация за прилаганите

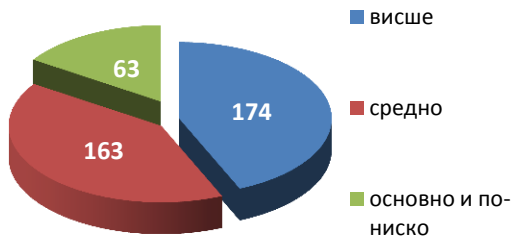
мерки от съдилищата по конкретните теми на проучването. Три въпроса са отворени и чрез тях се събра информация за препоръки и предложения, които гражданите имат за подобряване на работата на Районен съд Шумен и на Окръжен съд Шумен.

За да се осигури максимална представителност на извадката от анкетираните граждани бяха използвани данните от националната статистика за 2015 г. за структурата на населението в област Шумен и разпределението по пол, възраст, образование, местоживеење и етническа принадлежност. В групата на анкетираните граждани бяха включени 35 лица с увреждания. За да се достигне до тази целева група беше използвано съдействието на организации на хора с увреждания в региона.

Структура на извадката:



**групата на гражданите
по образование**



**групата на гражданите по
етническа принадлежност**



Въпросникът беше използван за провеждането на структурирано интервю с целевата група лица, работещи в системата на правораздаването. С него бяха определени работещите и неработещите мерки, които Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен прилагат в момента в своята работа за осигуряване на прозрачност; независимост в работата на магистратите; гарантиране на достъп до правосъдие за всички граждани, в това число за хората от маргинализирани групи /с увреждания (зрителни, двигателни, ментални), социално-слаби и неграмотни/; предотвратяване на конфликт на интереси при магистрати и съдебни заседатели.

Въпросникът съдържа 15 въпроса, с които се даде „поглед отвътре“ на Съда и на мерките, които прилага за достъп до правосъдие, предотвратяване на конфликт на интереси, прозрачност и независимост. Професионалистите от системата на правораздаването дадоха своите предложения за подобряване на ефективността във всяка една от изследваните области.

Структура на извадката:

Районен съд Шумен



Окръжен съд Шумен



За изготвянето на настоящия Доклад бяха използвани матрици за анализ на количествената информация, за да се фиксират общите, повтарящите се мнения на изследваните граждани, представители на бизнеса и институции/организации и работещи в системата на правораздаването. Този метод помогна да се идентифицират най-важните аспекти в четирите ключови области на проучването, които се приемат като значими от целевата група анкетиращи и интервюирани. Качествен анализ на събраната информация беше използван за интерпретиране на данните и по-задълбочено извеждане на зависимостите и причинно следствените връзки между отделните въпроси.



II. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНЕТО

1. Обществени нагласи към Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен (ПОГЛЕД ОТВЪН)

1.1. Публичният образ на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен – обобщение и анализ на информацията, събрана от анкетирането на граждани и представители на бизнеса и институции/организации с общите въпроси от анкетната карта.

1.1.1. Районен съд Шумен

От 200 граждани, участвали в проучването, 56% /112 анкетирани/ са посочили, че са имали досег с Районен съд Шумен, най-вече в качеството си на ползватели на съдебно-административни услуги. Хората, които не са участвали в съдебни процеси и не са ползвали услугите на съда, са 44% /88 анкетирани/.

Прави впечатление, че като дела и като съдебно-административни услуги Районният съд е по-близо до гражданите и тези, които са имали досег с неговата работа са повече (112 анкетирани), отколкото тези, които споделят, че са имали досег с Окръжния съд (75 анкетирани). Това е естествено обусловено от функциите на двете инстанции в процеса на правораздаване, както и от спецификата на услугите, които те предоставят на гражданите. От хората, които са ползвали тези услуги (126 анкетирани), близо 2/3 (78 анкетирани) са се обърнали към Районния съд и това е обяснимо, имайки предвид, че по-голямата част от въпросите, които касаят семейното и имотното състояние на гражданите, са съотносими към тази съдебна инстанция. Цифрите, посочени в годишния доклад на Районен съд Шумен за миналата година, например показват, че само по отношение на свидетелствата и справките за съдимост за четири години има увеличение в издаването на тези документи с над 1 000 броя /от 10 933 през 2014 г. до 12 013 през 2017 г./.

При лицата, заявили, че са участвали в съдебни процеси, лично или като процесуални представители, съотношението също е в полза на Районен съд Шумен. През миналата година в Районен съд Шумен са постъпили за разглеждане 7 048 дела /3 138 наказателни и 3910 граждански/, докато за същия период в Окръжен съд Шумен са постъпили 1 128 дела /345 граждански, 433 наказателни, 223 търговски и 127 фирмени/.

На въпроса "Каква според Вас е обществената функция на Съда?", 43% /172 анкетирани/ са посочили, че виждат ролята на Съда като гарант за равнопоставеност на гражданите пред Закона и за справедливо разрешаване на споровете и конфликтите им. На следващо място с 27% /106 анкетирани/ са хората, според които Съдът трябва да наказва виновните и да оправдава невинните. Поравно са анкетираните, които смятат, че Съдът е призван да налага принципи на справедливо живеене в обществото - 13% /53 анкетирани/ и че това е инстанцията, която следва да е равно отдалечен от страните арбитър в правни спорове и да ги решава окончателно - 13% /54 анкетирани/. 4% /17 от анкетирани/ не са дали отговор на този въпрос¹.

Каква според Вас е обществената функция на Съда?



Дефинирайки функциите на Съда, анкетираните граждани до голяма степен легитимират обществената му значимост и разпознават представителите на системата като важна страна по пряко засягащи ги въпроси. Съдебната система е определена като институция, която налага справедливост и осигурява механизъм за прилагане на законите. Това означава, че хората имат очаквания Съдът да е в услуга на гражданите, което предполага да е близо до тях. В същото време, обаче, липсата на достатъчно информация за съдебната система, както и отдалечеността на

¹На този въпрос анкетираните са посочили повече от един отговор

магистратите от обществения живот, не спомагат Съдът да се приема като близка и позната институция. Когато реалността не се покрива с очакванията на гражданите, много вероятно е това да предизвиква разочарование и негативни нагласи.

На въпроса "Кои аспекти от работата на Районен съд Шумен са Ви достатъчно познати?", най-голям е броят на хората, които казват, че не познават работата на Съда. Това са близо 55% /137 анкетирани/. Сред останалите като най-познати са посочени механизмите за провеждане на съдебния процес - 14% /36 анкетирани/. Правилниците и процедурите в съда; начинът, по който се разпределят делата; съдебните заседания; информацията за движението на делата и решенията по тях се познават средно от 7% /между 14 до 22 анкетирани/. Едва 4% /11 анкетирани/ са отбелязали, че познават мерките, гарантиращи улеснен достъп до правосъдие на нуждаещите се.²

Кои аспекти от работата на Районен съд Шумен са Ви достатъчно познати?



Публичният образ на Районен съд Шумен трудно се дефинира от гражданите извън техните нагласи към съдебната система в страната като цяло. Няма ясна разпознаваемост на местните съдии и тяхната работа. Според гражданите, съдебната система е капсулирана и работещите в нея не участват в живота на местната общност. От своя страна магистратите обясняват дистанцията си от обществените процеси с притеснението да не попаднат в ситуации на конфликт на интереси или конфликт на лоялност и да не застрашат по никакъв начин своята

² На този въпрос анкетираните са посочили повече от един отговор



независимост и безпристрастност. Тази свръхпредпазливост, която на моменти граничи с пълна изолация от всякаква комуникация извън служебните задължения, дава като резултат неразпознаваемост на съдиите и информационен дефицит за тяхната работата. Този дефицит се запълва със стереотипни обобщени представи за Съда като цяло, формирани от външни за съдебната система лица - прокурори, адвокати, политици, журналисти.

1.1.2. Окръжен съд Шумен

От 200 граждани, участвали в проучването, 38% /75 анкетирани/ са посочили, че са имали досег с Окръжен съд Шумен. Две трети от тях са ползвали съдебно-административни услуги, а останалите са участвали в съдебни процеси, лично или като процесуални представители. Хората, които не са имали никакъв досег с Окръжен съд Шумен, са 62% /125 анкетирани/. Техният брой е с 20% по-голям от същата група, която е посочила, че не е имала досег с Районен съд Шумен. Като причина за това може да се посочи регистрираната в последните години динамика в броя на делата в двете съдилища. Докато в Районен съд Шумен е налице трайна тенденция на увеличение на постъпилите дела /от 5 626 през 2014 г. до 7 048 през 2017 г./, в Окръжен съд Шумен за последните четири години има спад по всички видове дела /от 1 332 през 2014 г. до 1 128 през 2017 г./.

40% /136 анкетирани/ виждат ролята на Съда като гарант за равнопоставеност на гражданите пред Закона и за справедливо разрешаване на споровете и конфликтите им. На следващо място с 28% /95 анкетирани/ са хората, които възлагат на Съда очакванията си да наказва виновните и да оправдава невинните. Почти поравно са разпределени анкетираните, които смятат, че Съдът е призван да налага принципи на справедливо живеене в обществото - 14% /49 анкетирани/ и че това е инстанцията, която следва да е равно отдалечен от страните арбитър в правни спорове и да ги решава окончателно - 17% /56 анкетирани/. По-малко от 1% /2 анкетирани/ са хората, които не са дали отговор на този въпрос³.

³ На този въпрос анкетираните са посочили повече от един отговор

Каква според Вас е обществената функция на Съда?

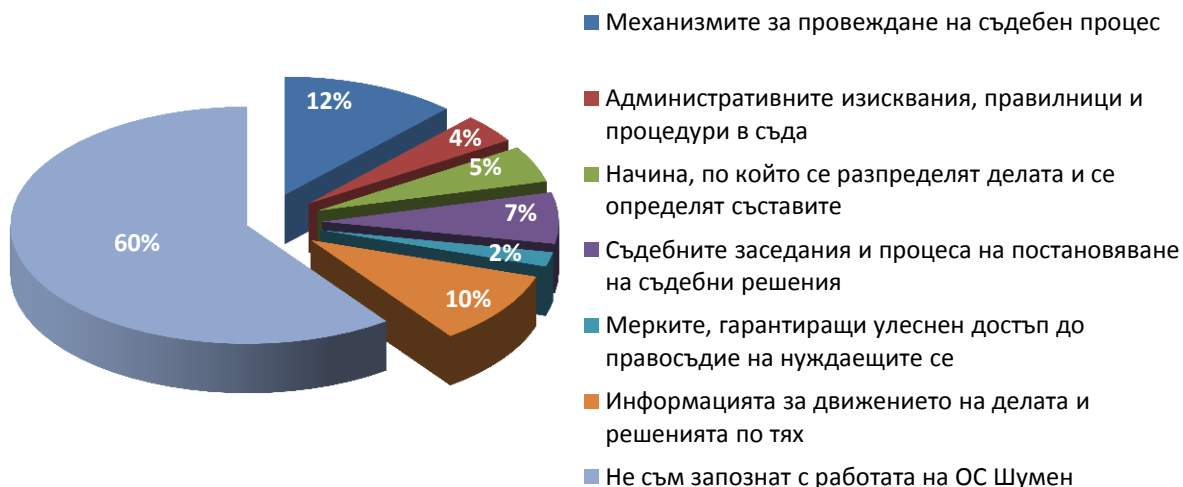


Базово е разбирането на голяма част от гражданите, че когато има дефицит на справедливост, Съдът е този, който следва да наложи правото. Гражданите възлагат на магистратите отговорност да гарантират, че всички са равни пред Закона, както и задачата да санкционират неприемливо поведение и да наказват извършителите. Фактът, че над 50 % от анкетираните граждани определят, че в обществото Съдът е този, който следва да налага справедливост, означава, че институцията е натоварена с очаквания за висок морал, независимост и безпристрастност.

На фона на това, обаче, 60% /145 анкетирани/ посочват, че не познават работата на Окръжен съд Шумен. Незначителен е броят на гражданите, които са отговорили, че познават механизмите за провеждане на съдебния процес - 12% /28 анкетирани/, както и информацията за движението на делата и решенията по тях - 10% /23 анкетирани/. Правилниците и процедурите в съда; начина, по който се разпределят делата; съдебните заседания се познават от единици, а едва 2% /6 анкетирани/ са отбелязали, че познават мерките, гарантиращи улеснен достъп до правосъдие на нуждаещите се.⁴

⁴На този въпрос анкетираните са посочили повече от един отговор

Кои аспекти от работата на Окръжен съд Шумен са Ви достатъчно познати?



Видно от дадените отговори, близо 2/3 от анкетираните граждани не са запознати с работата на Окръжния съд, но въпреки това изказват мнение, което е по-вероятно да отразява техните нагласи и очаквания, отколкото прекия им опит. По всяка вероятност причината за това е, че при липсата на активна и ефективна комуникация от страна на съдилищата, техният образ сред обществеността се формира под влияние на други външни лица и институции. Често това са публични изказвания на прокурори, адвокати, политици, журналистически материали и публикации и др. Те компенсират информационния дефицит за работата на Съда и активно влияят върху образа на системата сред гражданите. Това, обаче, създава риск върху Съда да бъдат прехвърлени негативи, които не произтичат пряко от неговата работа, а са плод на дефицити в други системи.



1.2. Обществени нагласи към прозрачността на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен – обобщение и анализ на информацията, събрана от анкетирането на граждани и представители на бизнеса и институции/организации за мерките, които се прилагат от двете съдилища за осигуряване на прозрачност; добрите практики, които съществуват; ограниченията и пропуските; неработещите механизми и предложения за подобряване на работата в тази област.

1.2.1. Районен съд Шумен

Около 85% от всички анкетираните смятат, че най-важната функция на Съда е да гарантира равнопоставеност на гражданите пред Закона. Видимо нуждата от обективност в работата на Съда се свързва с усещането за по-голяма отчетност и прозрачност, която би подобрила доверието в тази институция. Почти половината от попълнените анкетните карти са на мнение, че Съдът е този, който работи с категориите „виновност/невинност“ и от неговата работа зависи налагането на разделителна линия между спазващите Закона граждани и тези, които минават отвъд нормите за правов ред и живот.

Доминиращо е мнението на интервюираните (около 75%), че местните и регионални медии са единствения канал, чрез който гражданите се информират за работата на Районен съд Шумен. Хората, участвали в съдебен процес, също създават интензивни лични впечатления, но те, за разлика от опосредстваната информация чрез медиите, са достатъчно малко (около 30%), за да имат решаващо значение за общата оценка за работата на Съда. Само 10 % от интервюираните формират впечатления за работата на съда от лично участие и персонален досег до съдебната система, което е сравнително нисък процент, за да влияе съществено върху оценката на прозрачността на РС Шумен. Около ¼ от респондентите си създават впечатления за работата на Съда от интернет-страницата на институцията, която е потенциално важен инструмент, който трябва целенасочено да се развива. Пресконференциите и изказванията на политиците са формата на публична комуникация, които в най-ниска степен се ползват с доверие от гражданите, имащи интерес към работата на Съда. Трябва да отбележим потенциала на местните медии, както и интернет-страницата на Съда, които трябва да бъдат развивани в посока проактивно информиране на гражданите, както и като инструмент, който може да формира образ и реално впечатление за работата на РС Шумен в местната общност. Важна е и констатацията, че мнението за работата на Районния съд се създава основно от местните инструменти и фактори (вкл. хората и страните,



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



участващи в съдебен процес), като към мнението на национални политици и публични личности няма високо доверие от страна на местната общност. Пресконференциите също се възприемат като специализиран информиращ инструмент, насочен основно към журналисти. Към този инструмент, обаче, гражданите нямат достатъчно доверие.

По отношение информираността на гражданите за специализираната работа на съда (съдебни дела, административни справки и др.) в най-голяма степен респондентите отговарят, че интернет-страницата е най-ефективния инструмент за даване на информация (близо 45% от отговорилите). Опосредстващата фигура на адвоката, като връзка със Съда, се смята за втора по степен на значимост за по-добро разпознаване на дейността на РС Шумен. Сайтът за електронно правосъдие на Висшия съдебен съвет /ВСС/ и системата за онлайн справки на „Информационно обслужване“ са инструментариум, който гражданите от Шумен не разпознават като фактор за информираност, а от там и като инструмент за подобрена прозрачност в работата на Районния съд. Това е допълнително потвърждение, че за местните хора са важни местни мерки и действия от страна на „техния“ Районен съд за информираност, към които местните хора имат най-висока степен на доверие. Изключително важен инструмент, но не използван от Районния съд за подобряване на доверието, е възможността гражданите да бъдат информирани и да имат достатъчно пространство и време за подробно запознаване с делото и всички обстоятелства около него. В този смисъл, обособяване на стая за достъп и четене, като мярка в тази посока, би подобрила драстично доверието към прозрачната работа на Съда.

Основният проблем, свързан с отчетността на РС Шумен е, че информацията е специализирана и неразбираема за гражданите. Около 70% от респондентите смятат, че за да получиш информация трябва да положиш много усилия и да отделиш дълго време за това, както и само 20% твърдят, че Съдът се отчита по достъпен и разбираем начин. Около половината от отговорилите на въпроса за ефективността на конкретните инструменти за прозрачност и отчетност на РС Шумен са на мнение, че годишният отчет за работата на Съда е формален акт, който не постига своята функция за повишаване на доверието. Налице е нужда административният подход към отчетността пред гражданите да се трансформира в конкретна казуистика и анализ на конкретната среда, в която се постигат подобрения и развитие.

При всички мерки, посочени в анкетата и свързани с конкретни дейности за



подобряване прозрачността на РС Шумен, е налице превалиране на позитивните отговори над негативните, т.е. всички те са значими за подобряване прозрачността на институцията. С най-голяма степен на доверие се ползват възможността гражданите да присъстват лично при провеждане на делата, както и информацията за движението по делата да е достъпна в интернет. Дейности, като предаване на живо на съдебни дела в интернет (когато няма правни забрани за това) биха значително подобрили доверието от страна на гражданите към прозрачността в работа на Районния съд в Шумен. Не на последно място, влизането на магистратите в обучителна роля спрямо журналисти и ученици се възприема положително от местната общност за подобряване доверието към правораздавателната система.

От гледна точка на допълнителните мерки, спрямо тези, които ВСС предприема, за да се подобри отчетността, с най-голямо предпочитание от респондентите е възможността декларациите за имущество и интереси на магистратите да бъдат достъпни чрез сайта на РС Шумен. Много малка част от интервюираните въобще смятат /около 5%/, че информацията на сайта на ВСС е достатъчна. Гражданите обаче смятат, че публично оповестената информация за отводите и мотивите за тях от страна на магистратите би подобрила доверието към прозрачността в работата на Съда.

Интересен е фактът, че между 60% и 75% от анкетираните са на мнение, че Съдът е повлиян в своята работа едновременно от политически, икономически и административен натиск. Това говори за възприятие от страна на местната общност, че Съда взема решение в ситуация на различни форми на зависимост. Впечатление прави усещането на гражданите, че степента на влияние от страна на престъпността спрямо съда е по-ниска отколкото влиянието на различните икономически и политически лобита.

1.2.2. Окръжен съд Шумен

Впечатлението от всички отговори, свързани с прозрачността на Окръжен съд Шумен е, че те са продукт не толкова на лични впечатления, а са формирани от цялостна негативна нагласа към непрозрачността на съдебната система. Като цяло нагласата на гражданите е да има възможност за по-интензивни преки срещи с българските магистрати, с цел запознаване със спецификите, трудностите и постиженията на работата в съдебната система. Генерално, гражданите очакват по-интензивна комуникация със Съда, която да не е формална, а да е „лице в лице“;



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



да е свързана с определени казуси и принципни въпроси, която да върне личния авторитет на магистрата в местната общност.

От гледна точка на разбирането за обществената функция на Съда, гражданите очакват не толкова налагане на принципи за справедливо живеене в обществото, колкото равнопоставеност на гражданите пред Закона (чрез справедливо разрешаване на споровете и конфликтите), както и наказване на виновните и оправдаване на невинните. В този аспект, прозрачност по отношение на спецификите на Закона, безпристрастното и професионално поведение спрямо страните по делото, независимо от техните характеристики (етническа принадлежност, социално положение, икономическо състояние и др.), както и безспорния морален авторитет на съдията в местната общност, са важни предпоставки за подобряване доверието към съдебната система и съдилищата в частност.

Повече от 2/3 от анкетираните лица (145 от 200) не са запознати с работата на Окръжен съд Шумен. Хипотезите за този факт са две: или Съдът не е достатъчно проактивен в информационната си функция спрямо обществеността и работата там се счита за строго специализирана и конфиденциална, или Съдът си върши тихо и делово своята работа и от неговата работа се интересуват само въввлечените в съдебен процес или търсещи административни услуги граждани. Ако първата хипотеза е валидна, това е проблем, предвид влиянието на всяко едно решение върху публичния образ на системата. Ако втората хипотеза е валидна, това също е проблем от гледна точка на публичната функция на тази система (която се издържа с данъци от гражданите) и има нужда от отчетност спрямо цялата общност. От работата на Съда в най-голяма степен се разпознава механизмът за провеждане на съдебен процес, следват информацията за движението на делата и решенията по тях, както и процеса на постановяване на съдебни решения. Това са дейностите, които пряко касаят всеки отделен гражданин, въввлечен в работата на Съда. На последно място по разпознаваемост от гражданите са мерките, гарантиращи улеснен достъп до правосъдие, както и административните изисквания и процедури в Съда. Явно в тези области са нужни най-много усилия по отношение информирание на гражданите за работата на Съда.

От гледна точка на каналите, чрез които ОС Шумен информира и се отчита пред гражданите, личи необходимостта обществеността да получава информация и впечатления от местни и доказани източници - от местни и регионални медии, от хора, лично участвали в съдебен процес, както и от конкретната интернет-страница



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



на Съда. Това са и отговорите, които устойчиво доминират над другите, избрани от респондентите. Най-неефективни в комуникационен план изглеждат източниците на информация, основно свързани с опосредствана информация – от изказвания на политици и публични личности. Доста проблемни в очите на обществеността изглеждат и пресконференциите, вероятно защото са насочени към специализирана аудитория (журналисти). Проблемни са и т.нар. лични впечатления, където обикновено участникът е страна по дело и има преживявания с висока тревожност и затруднения. Прави впечатление че, информацията за работата на Съда от хора, работещи в системата, също се смята за не много надеждна, най-вероятно поради усещането, че тази информация е доста пристрастна. Важно е да се каже, че що се отнася до повишаване прозрачността в работата, ОС Шумен е добре да се съобрази с факта, че местните журналисти и медии, както и институционалната интернет-страница, са инструментите, които са с най-голям информационен ресурс. Точно в тази посока се очаква ОС Шумен да насочи своите усилия и подобрения.

Почти 2/3 от гражданите смятат, че ОС Шумен предоставя регулярно своята работа пред обществеността. Точно толкова, обаче, смятат, че годишните отчети са формални и те трудно дават информация за съдържанието и спецификата на работа на магистратите. Основният проблем, според близо 70% от анкетираните е, че Съдът се отчита по неразбираем и трудно достъпен начин. С почти 1/3 повече са гражданите, които смятат, че отчетността, като част от прозрачността, може да бъде разбрана само от юристи, в сравнение с тези, които смятат, че информацията е разбираема за широката публика. Като цяло, почти поравно са отговорите на респонденти, които имат усещане, че ОС Шумен намира подходящ начин, чрез различни инструменти, да стигне до различни групи граждани, като също толкова са и отговорите, които подкрепят твърдението, че за да получиш информация трябва да отделиш много време и усилия. Основният извод по отношение на информационната активност на ОС Шумен е, че отчетността трябва да е регулярна, отчетите трябва да бъдат на ежедневен и разбираем език с ясни послания към широката общественост. 91 анкетираните смятат, че е нужно по-голямо отваряне на системата към гражданите, докато 46 човека не смятат така. Т.е. 2 към 1 са в повече гражданите, които очакват по-активни действия от съда с цел разясняване на проблемите и постиженията в неговата работа.

По отношение на конкретните мерки, осигуряващи прозрачност в работата на ОС Шумен, гражданите виждат най-голям дефицит по отношение осигуряване



достъпност на съдебните актове в интернет, както и в обучителната функция на съдиите, както спрямо журналисти, така и спрямо учениците в училищата, т.е. има потенциал за развитие на т.нар. гражданско-обучителни функции на съдиите в допълнение на тясно специализираните. Не случайно като най-ефективни мерки, които биха подобрили прозрачността в работата на ОС Шумен, се считат срещите на магистратите с различни групи граждани, плюс свободно присъствие на граждани на делата, дни на отворените врати, публични отчети и редовни пресконференции. Като цяло, подобряването на отчетността на съдиите в интернет и различните социални мрежи, както и развитието на социално-информативните функции на магистратите, са основните инструменти, чрез които гражданите виждат възможност за подобряване на информационните функции и доверието към Съда.

От гледна точка на специализираните мерки, свързани с повишаване на прозрачността, почти 50% от респондентите смятат, че създаването на регистър с направените от магистрати отводи с мотивите за тях, както и създаването на регистър с етичните производства и публикуване на резултатите от тях, биха осезаемо повишили доверието към работата в съдебната система.

1.3. Обществени нагласи към мерки за осигуряване на независимост в работата на магистратите - обобщение и анализ на информацията, събрана от анкетирането на граждани и представители на бизнеса и институции/организации за мерките, които се прилагат от двете съдилища за осигуряване на независимост в работата на съдиите; добрите практики, които съществуват; ограниченията и пропуските; неработещите механизми и предложения за подобряване на работата в тази област.

1.3.1. Районен съд Шумен

При формирането на публичния образ, гражданите и бизнеса поставят кръг въпроси, свързани с възможните влияния, на които са подложени магистратите и по-конкретно съдиите в РС Шумен. Каналите, по които това възприятие е получено, не са били обект на изследване. Очертани са нагласите, такива каквито са те. Като цяло, в очите на обществото преобладава със значителен превес (с от 8/1 до 3/1 позитивни над негативни отговори на съответните въпроси), нагласата, че магистратите еднозначно са податливи на влияние. В обществото е оформена представа, както за вида на това влияние, така и източниците му. Анализирайки усещането за влияние и неговата структура трябва да се приеме, че то представлява



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



резултат от ежедневиия опит на респондентите в тяхната обичайна среда, която, съдейки от ориентировъчните въпроси в изследването, включва много рядко досег със съдебната система. Според анкетираните, 8 от всеки 9 приемат за най-силен политическия натиск. Това разбиране в очите на обществото не кореспондира по никакъв начин с нормативната рамка, осигуряваща независимостта на Съда. В обществото е налице стереотип за пряка връзка между поставянето в услуга на политическия интерес и кариерното развитие на магистратите.

Икономическият натиск, според анкетираните, е следващият по значимост. Това е формата, която асоциативно е най-близка до популярното разбиране за корупция. При анализа на това разбиране трябва да имаме предвид феномена на „черната кутия“ – това, което не е познато и считаме, че не дава очаквания резултат, приемаме за неработещо, в смисъл на корумпирано. Така систематически анализирайки с останалите въпроси, които показват непознаване на съдебната система, механизмите, по които работи тя и неудовлетвореност от работата ѝ, то най-достъпно е обяснението, почиващо върху корумпирането ѝ. Интересно е и възприятието за обусловеността на професионалните решения на съдиите от формални и неформални, вътрешни и външни за системата общности. Тук трябва да се подчертае, че такава обусловеност не предполага по подразбиране меркантилен интерес, дори напротив – често става дума за авторитетно мнение или в случая с професионалните общности за професионален опит. Такова влияние не може да се счита еднозначно за негативно. В много случаи става въпрос за морално-етичен коректив или за неформален път на предаване и уеднаквяване на професионални позиции. Тази формална и неформална форма на учене от професионалния опит, която има и своите позитивни ефекти, трябва да бъде разяснена в обществото.

В тази ситуация детайлното и публично комуникиране на спазването на правилата за отвод и реакцията, дори при привиден конфликт на интереси, могат да бъдат позитивен отговор в тази ситуация. Не трябва да се пренебрегва и комуникирането на разбираем, общодостъпен език на съдебните решения, особено на тези, по които има обществени нагласи и силен интерес.

Тревожни са резултатите относно оценката на независимостта на магистратите в РС Шумен. Едва 8 (осем) души от 200 анкетираните отговарят безусловно, че магистратите са независими. Останалите отговори се разполагат в различни цветове от единия до другия полюс на спектъра. Преобладаващото мнозинство отбелязват различни форми на зависимост – то се формира от 136 отговорилите. Това показва базисна липса на доверие в Съда като институция. Както и да е определена



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



неговата функция в рамките на общественото разбиране, то нейното успешно осъществяване според гражданите е доста проблемно. Трябва да се отчита разбира се, че това отношение е рефлексия на усещането, което оставя цялата съдебна система, а не толкова конкретния съд.

Преодоляването на проблема с независимостта не ангажира еднозначно анкетираните. Тяхната неориентираност в конкретиката проличава ясно от относително големия брой лица, които отговарят, че не могат да преценят. Интересно е, че публикуването по достъпен начин на информацията за делата с висок обществен интерес се третира като средство за осигуряване на независимост. Това е обяснимо дотолкова, доколкото вмешателствата в публичен и прозрачен процес са по-трудни от една страна, а от друга, подобен подход предполага стриктно придържане към решения, основани на спазване на Закона и вътрешното убеждение.

Като че ли, след информацията за делата със значим интерес, най-много надежди се възлагат на електронното разпределение на делата като система, осигуряваща безпристрастност, видимост и проследимост на този процес. Разбира се, това е функционалност на електронната система, която е решена на централно ниво, и е нужно нейното продължение и свързаност и на регионално и местно такова. Важно е да се има предвид, че контролът чрез тази система може да бъде не само вътрешно-системен, но и във формата на граждански контрол, който да ползва публикуваните данни.

Електронизацията на правораздаването e-justice внушава доверие и за това на практика със същата популярност се ползва и възможността за електронно следене на делата. Тя в момента съществува като потенциал за развитие – чрез системата на ВСС за електронно правосъдие и следва тази възможност да бъде спешно реализирана. Гражданското наблюдение не се ползва с особена популярност сред респондентите. 50 % от анкетираните го одобряват, като половината от тях му отдават сравнително малко значение. Това може да се обясни с факта, че предлаганите мерки, към които гражданите и бизнеса проявяват афинитет, се основават върху принудата и репресията – средства, с които неправителствения сектор не борави. Това го прави априори неефективен в масовото съзнание.

Отговорите на респондентите, външни за системата, по въпроса на независимостта пряко корелират с установените дефицити в съзнанието на гражданите. Интересна е обратно пропорционалната връзката, която се проявява между исканията за засилване на репресивните мерки и тези мерките за повишаване на качеството на



вземаните решения. На двата полюса са съответно искането за повече наказания и рестрикции - със 127 отговорили „за” и наличието на механизъм за преодоляване на етични дилеми с 23 души одобрили мярката. Т.е. независимостта на магистратите минава не през повишаване на техните професионални компетентности и способността да реагират на етични дилеми, а през строги наказания. Във възможността за свободен отговор отново се проявява разбирането за засилване на санкциите – „пълна отговорност на съдиите за техните решения”. Принципната идея за повишаване на отчетността на магистратите също е подкрепена от 75 от анкетираните.

1.3.2. Окръжен съд Шумен

В рамките на изследването на анкетираните е зададен директен въпрос – „Независими ли са магистратите в ОС Шумен?”. Отговорът на този въпрос е показателен за публичния образ на Съда. От 199 отговорили на този въпрос, едва 20 са посочили (10%), че смятат магистратите за независими при осъществяване на правораздаването. Мненията в зоната на неопределеност са повече от половината. Липсата на адекватен ориентир е възпрепятствала всеки четвърти да изрази мнение. Независимостта е ключова характеристика на цялата съдебна система и е предпоставка съдиите да са свободни да правораздават, основавайки се само на Закона и вътрешното си убеждение. Тя е основа, за да може правораздаването да осъществява функциите, които му възлага съвременната доктрина. Липсата на обществено доверие в независимостта на съдебната власт и превръщането ѝ във функция на външни влияния не позволява тя да бъде възприета като способна да играе отредената ѝ роля и я делегитимира. Макар и да е видно от отговорите на други въпроси, че до голяма степен това е проекция от цялостното възприятие на съдебната система, то проблемът с публичния образ на магистратите от този конкретен съд е реален.

Сред формите на влияние, които респондентите смятат, че магистратите изпитват, най-много се откроява административният натиск. Като форма на влияние той по-често се свързва с вътрешноинституционалност. Доколкото в самия съд няма развита йерархия, то той практически може да се разглежда като ограничен. Тук до голяма степен може да играе роля неразбирането на функцията на административния ръководител – въпрос, който може да бъде преодоляван по пътя на публичната комуникация. Разбира се, в логиката на йерархията стои и образът на ВСС, който медийно е натоварен с тежки негативни конотации. Тук възможността за



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



влияние е реално очертана, както по пътя на кариерното развитие, така и на дисциплинарното наказване. Отговорите ясно очертават като следваща по значимост (със 100 утвърдителни срещу 36 отрицателни) връзката съдебна власт – политика. В очите на анкетираните тя не е реципрочна, а влиянието е от политиките върху съдиите. До голяма степен тук влияе и разбирането за „силния на деня“, чиито образ, наложен върху размития образ на съдията и неговата функция, формира подобно възприятие за влияние. Това е проблем, преодолим по пътя на конкретната комуникация съдия – общност.

Влиянието на общности, към които съдиите принадлежат, се разглежда в два аспекта – професионални и непрофесионални. Макар да присъстват сред отговорите, то те не са поставени с висока степен на значимост. Предпочитание е отдадено на професионалните общности. Тук трябва да се подчертае, че връзката не винаги трябва да се схваща като негативна (услуга за услуга в рамките на общността). Много често подобно влияние е свързано с авторитетно мнение, неформална обмяна на практики и тяхното уеднаквяване. По-различно стои въпросът с приятелските кръгове и организации. Тук се създават зависимости, които не могат ясно да бъдат видими за обществото. Дали магистратът ще се повлияе от тях и дали ще си направи отвод по конкретно дело е въпрос на лична преценка и съвест. Много често тези неформални отношения са известни в обществото и се възприемат като привиден конфликт на интереси. По тази причина е добре в подобни случаи магистратите да предприемат действия за отвод по възможност чрез публичен регистър за отводи.

Оценката на съществуващите мерки за осигуряване на независимост на магистратите дава превес на използването на електронните решения и платформи. На първо място те свеждат субективния фактор до минимум. Тази посока на предпочитанията показва базисна липса на персонално доверие към образа на съдията. На второ място, възможността за електронно следене на делата има и друга характеристика – прозрачността. Извеждането на движението на делата от архива на деловодството и достъпността до действията чрез разработената електронна платформа намалява възможностите за манипулации и се внушава доверие.

Отново по линията – публичност, видимост, доверие, а от там и вяра в независимостта - могат да бъдат обяснени високите оценки на анкетираните за публикуването на официална информация на сайта на Съда на делата с висок обществен интерес. Колкото повече информация за тези дела бъде изнесена,



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



колкото логиката на тяхното движение и решение бъдат разяснени публично, толкова повече доверие в правораздавателната система ще бъде генерирано. Интересно е, че отговорите за ОС Шумен се различават от тези за РС Шумен по отношение на ефективността на гражданското наблюдение на дейността на Съда. Категорично почти $\frac{3}{4}$ от анкетиранията са го посочили като мярка, спомагаща за гарантиране на независимостта. Важна е ролята, която се отрежда на независимия, външен поглед на системата. Той има превантивен ефект със самото си присъствие. Този вид наблюдение се свързва и с представянето на разбираеми оценъчни данни. Най-слабо доверие сред мерките, осигуряващи независимост, имат тези, които непосредствено влияят върху качествените изменения на човешкия фактор. Недоверие у анкетиранията предизвиква работата за насочена мотивация и разясняване на етичните аспекти, като основа за вътрешна устойчивост за отстояване на независимост. Това означава, че потенциалът на такива мерки трябва да бъде разясняван в рамките на публичната комуникация.

Предложенията за подобряване на независимостта, които са представени и обсъдени от анкетиранията, отразяват различни възможни сценарии на развитие. Предпочитанията в обществените нагласи са два пъти повече в полза на рестрикции и наказания в сравнение с инвестиране в обучение и мотивация за етични действия. В този контекст, разбираемо е и искането за законодателни промени, които да доведат до по-голяма отчетност на магистратите. Във възможността за конкретизация, която въпросът предоставя, такава не е направена, така че тази посока е зададена само принципно, без конкретно предложение как да изглежда на практика. Драматично ниско е доверието в подкрепящите мерки (повече от десет пъти спрямо репресивните мерки), които би трябвало да подпомагат магистратите при наличието на морални дилеми или казуси (например наличието на ролята етичен съветник).

1.4. Обществени нагласи към антикорупционните мерки и механизми за предотвратяване на конфликти на интереси в работата на съдиите и съдебните заседатели - обобщение и анализ на информацията, събрана от анкетиранията на граждани и представители на бизнеса и институции/организации за антикорупционните мерки и механизми за предотвратяване на конфликти на интереси, които се прилагат от двете съдилища; добрите практики, които съществуват; ограниченията и пропуските; неработещите механизми и предложения за подобряване на



работата в тази област.

1.4.1. Районен съд Шумен

В рамките на изследването от особено значение за публичния образ на РС Шумен е познаването, както на предвидените, така и на предприетите антикорупционни мерки. От значение за изследването е и начинът, по който тези мерки се познават – пряко или опосредствано.

В този подход към темата особено място заемат специфичните правила с антикорупционна насоченост – Етичният кодекс на съдебните служители и Етичният кодекс на магистратите. Без да се обсъждат качествата на двата Кодекса трябва да се посочи, че спазването на професионалната етика е в основата на антикорупционното поведение и преодоляването на конфликта на интереси. От отговорите на анкетираните се вижда, че и двата Кодекса са изключително слабо познати – на около 6% от анкетираните им се струва познат Етичният кодекс на съдебните служители. Малко по-познат е този на магистратите. Големият брой граждани, които не знаят за тези инструменти, означава не само слабо познаване на рамката, в която Съдът работи, но и неразбиране на логиката на т. нар. етична инфраструктура. В тази посока са и отговорите на следващите въпроси, от които е видно, че са били по-скоро по предположение, отколкото по действителни представи. Например, 25% от анкетираните са заявили, че по силата на Етичните кодекси следва да се налагат наказания, което само по себе си е вярно, но както посочихме, над 90% от анкетираните са заявили, че не познават тези кодекси.

От отговора на въпроса, дали са им известни случаи на наказани магистрати или съдебни служители е видно, че анкетираните са изхождали по-скоро от принципните си позиции за съдебната система, отколкото от конкретни наблюдения върху РС Шумен. Тип по принцип знаят, че има наказани, но не го свързват с конкретни случаи в Шумен.

Интересно е, че въпреки дългогодишната работа в тази посока, наличието на кутии за сигнали на видно място в Съда не се смятат за ефективна и работеща мярка. Също така едва 15% от анкетираните знаят пред кого да подадат сигнал за нарушаване на Етичния кодекс или корупция, като също не са познати и предпоставките, и сроковете за подаване на сигнали.

Изключително тревожен е фактът, че повече от 1/3 от респондентите са отговорили утвърдително, че няма правила, които да ги защитят и смятат, че ще навредят на себе си, ако подадат сигнал срещу магистрат или съдебен служител.



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



Един от ключовите моменти на антикорупционното поведение е прозрачността. Тя се изразява, както в точни и ясни, всеобщо достъпни правила, така и в дейността по тези правила, която да бъде отчетливо видна.

За това от особена важност са отговорите на въпросите, свързани с публичността на дейността на Съда. Имайки предвид, че анкетираните не са от групи, които имат регулярно отношения с тази институция, резултатите са обнадеждаващи. Тук, обаче, е възможно да има позитивни отговори, които не са базирани на конкретен опит. Така например, 38% от анкетираните смятат, че Съдът предоставя информация за работата си публично регулярно, което е сравнително висок дял за този тип анкетираните. Задълбочавайки анализа е видно, че за преобладаващата част от респондентите той остава затворена система. До голяма степен вероятно това е така, според отговорите на 3/4 от анкетираните, които смятат, че Съдът не се отчита пред гражданите по достъпен и разбираем начин. Това се подкрепя и от преобладаващото мнение, че дейността му може да бъде разбрана само от юристи. Още повече, че почти 4/5 от респондентите смятат усилието за получаване на информация за свръхголямо и отнемащо много време.

Годишният отчет, като форма на публично представяне на информация, е по-скоро познат, но двама от всеки трима са на мнение, че той е формален. Особено силно впечатление прави, че в същата пропорция гражданите смятат, че информацията по т. нар. „обществено значими дела“ е ограничена. Това е притеснителен факт на фона на изричното задължение за изнасяне на такава информация.

Ефективността на антикорупционните мерки, разгледани поотделно, също е предмет на настоящото изследване. Журналистическите разследвания, заедно с декларирането на интереси, което по конкретен казус следва да се обективира с отвод, са посочени като най-ефективни антикорупционни мерки от гражданите.

Журналистическите разследвания традиционно се ползват с голям процент на доверие като антикорупционно средство, което се потвърждава и от други изследвания. За съжаление те сочат и нисък процент на доверие в работата на институциите, които следва да са ангажирани пряко с борба с корупцията.

Отношението спрямо Инспектората към ВСС е противоречиво – по малко от половината от анкетираните са я определили като ефективна мярка в борбата с корупцията. Разбира се тук трябва да се има предвид, че типа на групата на анкетираните не предполага да са запознати с правомощията му.



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



Интересно е противоречието между положителното отношение към Кодекса за етично поведение на магистратите, с отговорите на въпроси, които декларират в огромното си мнозинство (1/10) непознаване на този Кодекс. Това показва, че отговорите в голямата си степен са били дадени по „вътрешен усет“. Наличието на кутии за сигнали за корупция също е сред събралите значително одобрение мерки. Вероятно това е отношение по принцип, доколкото в реалността тази кутия е поставена под камера, която заснема лицата, които подават сигнали в нея. Трябва да се има предвид, че предпочитанието към този отговор в подобни изследвания е резултат от нежеланието на анкетираните да се ангажират дейно и лично в антикорупционни действия. Този тип подаване на сигнал предполага анонимност, едноактност и липса на ангажимент към поддържането на написаното в сигнала. Свързва се, както със страха от неблагоприятни последици за подалия сигнала, така и с нежеланието да се отдели собствен ресурс от време за работа с институциите. Отново в корелация с други въпроси може да се разглежда и желанието на гражданите, процедурата за жалби и сигнали да бъде обявена на видно място, което е изразено от 90% от отговорилите. Острата нужда да бъде обявена на достъпно място, съчетана с отговора, че респондентите не знаят пред кого да подадат сигнал, показва, че липсва практическа възможност за гражданска активност в тази посока, дори при наличие на желание за това.

Проявената активност при възможността да се правят предложения показва, че темата е във фокуса на интереса на гражданите. Предложенията, които са направени, са компенсативни – продукт са на усещането за неефективност и невъзможност за въздействие, което обяснява и тяхната крайност. Предлагат се редовна проверка с детектор на лъжата и ожесточена наказателна репресия.

Предложенията, които гражданите са дали за подобряване на работата на Съда в едната си част имат антикорупционна насоченост. Свързани са с разбирането за засилен контрол върху работата на магистратите, но не е посочено в какъв аспект – върху правораздавателната дейност или организационната. Има и отговори, които кореспондират с разбиране за усещане, че „работещите в съда“ са над Закона. Като компенсация на дефицит се откроява и искането за „абсолютна откритост и прозрачност“ в работата на Съда. Предложението за контрол от по-висша инстанция, от една страна показва непознаване на основите на правораздаването, но от друга е щрих към обществения образ на Съда като безконтролен и своеволен в действията си. Нуждата от по-ефективна правораздавателна дейност, според



гражданите, е отразена в предложението да се изработят механизми, съдията да предотвратява желанията на страните да бавят умишлено процеса (шिकанирането). В случая, образът на Съда се допълва с този на другите участници в процеса, които имат пряко участие във формирането на образа на правораздаването. Две предложения - „Съдиите да обясняват решенията си пред обществеността по наказателните дела“ и „Районният съд да е по-близо до хората“, показват, че за създаването на убедителен образ на Съда е необходим разширен диалог с гражданите на достъпен за тях език. Активната страна в този диалог следва да бъде именно Съдът. Искането за незабавни разследвания при наличие на конфликт на интереси и корупция показва, че от една страна, гражданите разпознават тези две теми като присъщи за образа на Съда, а от друга страна, че съществува нужда да се предприемат убедителни действия в такива ситуации.

1.4.2. Окръжен съд Шумен

Част от изследването дава картина на образа на ОС Шумен по отношение на темите, свързани с антикорупционните мерки. Етичните правила и Кодекси формират т. нар. етична инфраструктура, която е основа на антикорупционното поведение. От направеното проучване на терен се оказва, че етичните Кодекси, както на администрацията, така и на магистратите, са напълно непознати на широката общественост. Съответно 4% и 5% от анкетираните заявяват, че „познават“ тези Кодекси. С други думи, дори съществуването на подобен тип регулация е непозната на гражданите. Като отговор по инерция би следвало да се окачестви този, според който 1/3 от анкетираните смятат, че нарушаването на правилата на етичните Кодекси води до ефективни наказания. Очевидно те практически не ги познават, но веднъж научили от изследването за тях, вероятно по пътя на житейската логика, смятат за справедливо нарушението на правилата да се обвързва със санкция. Разбира се тази обвързаност в практиката съществува и очевидно нейното разясняване би било посрещнато от одобрението на гражданите. Към откровените и близки до действителността случаи следва да се отнесе процентът на отговорилите, че им е известно да е наложено наказание на магистрат или служител на Съда за нарушение на етичните кодекси. Този процент пряко кореспондира с броя на лица отговорили, че знаят за тези Кодекси. Разбира се тук трябва да се държи сметка за смесването на информация от националните медии за съдебната система, като цяло, с такава за региона. Като реалистичен може да се оцени и броят на отговорилите, че не знаят пред кого да подадат сигнал за



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



неприемливи действия, както и тези, които не познават реда за това – съответно 4/5 и 9/10 от отговорилите. Това са данни, които показват значителни дефицити по отношение на информираността, които Съдът трябва да ги преодолее чрез подходящи комуникационни средства и канали.

По отношение на антикорупционната среда, прозрачността е от ключово значение. В този аспект е важно общественото възприятие за нея. Образът, който съществува, не е еднозначен. От една страна, мнозинството приема, че Съдът представя информация за работата си регулярно. От друга страна, обаче, 2/3 от анкетираните смятат, че Съдът не намира как да представи информацията пред обществото по достъпен и разбираем начин. Още повече са тези, които смятат, че информацията е достъпна само за юристи. Недоверие у гражданите буди разбирането на отчетите като формални. Липсва и друг важен елемент – възможността гражданинът сам да потърси и намери информация – тя се смята за трудно достъпна и трябва да се отделя много време и усилия за намирането ѝ. Очевидно има достатъчно място за развитие по посока на достъпността и артикулацията на информацията, така че тя да бъде адекватна за аудиторията като обем и съдържание. Позитивна е, обаче, оценката за нагласата на Съда да споделя информация навън – по същество твърдението, че Съдът е затворена система и не предоставя информация, е отречено. По-голямата част от анкетираните смятат, че Съдът предоставя достатъчно информация по т. нар. „обществено значими“ дела. Сред обсъдените с анкетираните антикорупционни мерки най-много предпочитания са отдадени на декларирането на интереси от страна на магистратите. Това показва нуждата на гражданите да се уверят в осъществяването на тази мярка безусловно и по достатъчно убедителен начин – отводите по конкретни дела и декларираните интереси трябва да са лесно достъпни за всички – граждани и медиите.

Като ефективен антикорупционен фактор са разпознати медийните разследвания. До голяма степен има и сравнителен елемент с институционалната структура, която трябва да реагира в такива ситуации. От изследването е видно, че инспекторатът към ВСС се ползва със значително по-малко доверие от медиите. Това е обяснимо и през факта, че работата на Инспектората на ВСС не е толкова добре позната, нито като обхват, нито като конкретни действия. Разбира се често до обществото достигат и противоречиви сигнали – разминаване между това, което медиите комуникират като обстоятелства по даден случай и институционалната реакция. Напълно корелира с непознаването на етичните кодекси и правилата за тяхното прилагане и очертаната необходимост за това, информацията за подаването на



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



сигнали и жалби да бъде на видимо и достъпно място, т.е да бъде комуникирана. Такава необходимост са посочили 7/8 от анкетираните. Желанието на гражданите да бъдат чути, усещането за дефицит на комуникация може да се види и в положителната оценка, дори за такава минимална възможност за това, каквато има чрез кутиите за подаване на сигнали.

Предложенията за антикорупционни мерки се отличават със силен наказателен уклон за сметка на превантивните и организационни мерки, които не са намерили израз. В тази посока са предложенията за засилени санкции, желанието за ефективни присъди. Предлага се разширяване на обхвата на декларираното имущество. Сред предложенията има и такива, които издават непознаване на съществуващата правна рамка. Това може да бъде разгледано през призмата от нужда за комуникиране на съществуващите мерки, техния обхват и приложение. Очевидно те не са познати сред обществеността. Някои от предложенията са за мерки, които компенсират или намаляват риска от конфликт на интерес. Един от коментарите е: „трябва да се спре жените на полицаите да работят в Съда и обратното“. Това разбира се е само привиден конфликт на интереси, но е въпрос, който трябва да бъде коректно комуникиран към обществото, защото дори привидният конфликт е от вид и характер да намали значително общественото доверие в съответната институция.

Сред предложенията за подобряване на работата ясно се откроява и образът на прокуратурата. Настоява се за външен контрол върху действията на прокуратурата. Нейните действия, особено свързаните със сключване на споразумения, не изглеждат достатъчно мотивирани в очите на обществото. Оставено е усещане за неясен и не особено морален път за необосновано редуциране на наказателната отговорност. Макар и малка част от хората са изразили желание за „по-човешко отношение“. То е насочено най-вече към съдебната администрация и е конкретизирано в искането да се общува като равни с равни, а не от позицията на административната надменност. По отношение на административното обслужване през предложението за „намаляване на бумажината“ и „спиране на разиграването“ прозира необходимостта от ясно комуникирани процедури, с които гражданите да могат да се запознаят предварително, за да могат ефективно да вършат делата си в Съда.

1.5. Обществени нагласи към мерките за гарантиране на достъпа до правосъдие за всички граждани, и най-вече за хора от маргинализирани групи /с увреждания (зрителни, двигателни, ментални), социално-слаби, неграмотни/.

1.5.1. Районен съд и Окръжен съд Шумен

Когато става дума за осигуряването на достъп до правосъдие за уязвими групи няма съществени различия в оценката на гражданите за въведените мерки от **Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен**. Причина за това най-вероятно е фактът, че двете съдилища се помещават в една и съща сграда, в която архитектурната среда и информационната обезпеченост са общи.

Сред гражданите, които са дали оценка на мерките за достъп до правосъдие на уязвими групи, преобладаващо е мнението, че служителите на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен оказват необходимото специфично внимание към хората с различни видове увреждания, социално слабите, неграмотните и други хора в неравностойно положение. Такава оценка са дали 39% /162 от анкетираните/. Приблизително толкова, обаче, са и гражданите, които са отбелязали, че не могат да преценят дали в двете съдилища има въведени такива мерки - 39% /159 от анкетираните/; 22% /92 от анкетираните/ са посочили, че служителите на Съда не подпомагат хората в неравностойно положение, защото не разполагат с необходимите материални условия или защото не са компетентни да работят с тази целева група.

Оказват ли служителите на съда необходимото специфично внимание към хората в неравностойно положение?





ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



При анализа на резултатите от анкетата на гражданите трябва да се отбележи, че 68% от хората с увреждания /24 от анкетираните/ са посочили, че служителите на Съда не обръщат специално внимание към тяхната група. Това мнение има особена тежест, когато се правят изводи и препоръки към двете съдилища за улесняване на достъпа на хора от уязвими общности, защото е най-обективната оценка на въведените мерки към момента. Видно е, че по-голяма част от хората, на които те трябва да помогнат, не ги оценяват като ефективни.

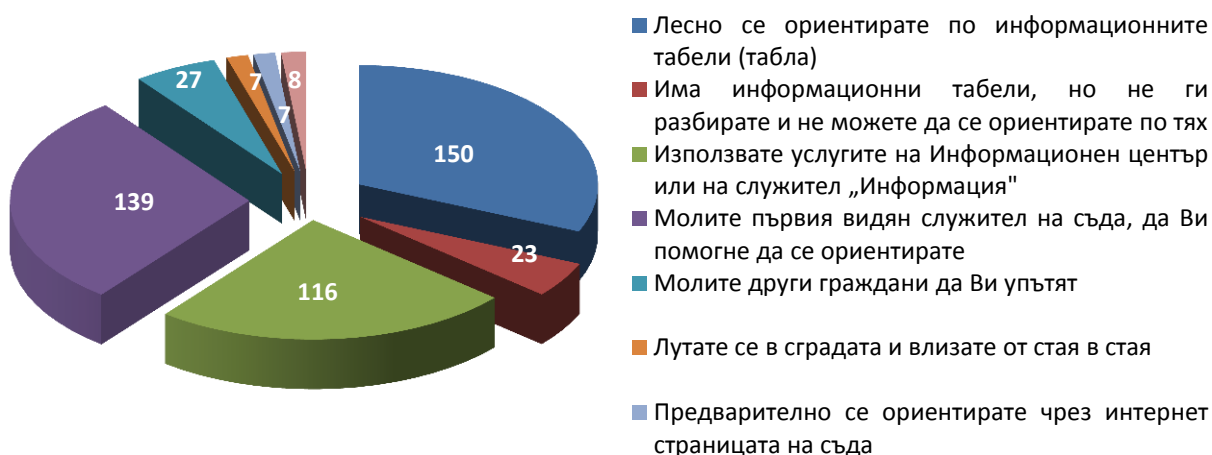
Фактът, че голяма част от гражданите не успяват да определят има ли работещи мерки за гарантиране на достъпа до правосъдие на уязвими групи, може да означава, че дори да са въведени такива мерки, те не са познати и хората не знаят за тях. Предполага се, че представителите на целевите групи в неравностойно положение също е възможно да не са запознати къде и каква подкрепа могат да ползват при участие в съдебния процес или при ползването на съдебно-административни услуги. При положение, че такава информация касае ограничен кръг представители на уязвими групи не би било трудност с целенасочени послания и информация да се достигне до тях чрез различни организации на хора с увреждания, неправителствени организации и социални услуги.

Формира се впечатление, че осигуряването на достъп до сградата на Съда, въвеждането на специализирани програми за незрящи и неграмотни, използването на жестомимичен превод за хора с увреден слух са мерки, които съдилищата са въвели под натиска на нормативни изисквания и стандарти и тези мерки съществуват заради нормативните изисквания, а не за да се улесни достъпа до правосъдие на хората в неравностойно положение от различни рискови групи. Така например, в годишния доклад на Окръжен съд Шумен за 2017 г. е записано, че поради повреда на асансьорната платформа за обслужване на граждани със затруднено придвижване и липса на сервизно обслужване в страната от фирмата производител, на Окръжен съд Шумен през миналата година са отпуснати средства от ВСС за закупуване на стълбищен робот. От този факт може да се съди, че част от въведените мерки, са по-скоро неоползотворени, като възможност за реална подкрепа на хората с увреждания, което не гарантира устойчив ефект.

Изследването на достъпността и информационната обезпеченост на съдебната палата показва, че 59% от гражданите /282 от анкетираните/ имат нужда от чужда помощ, за да се ориентират в сградата. За това се обръщат към служител на Съда или към друг гражданин. 31% /150 от анкетираните/ посочват, че при влизане в съда могат да се ориентират лесно по информационните табла. На противоположно

мнение са само 5% /23 от анкетираните/. Между 1,5 и 2% /7-8 от анкетираните/ са посочили, че се лутат в сградата на Съда и се губят.

Когато влезете в Съдебната палата ...



При този въпрос отново ще обърнем внимание на отговорите, дадени от гражданите с увреждания. 2/3 от тях са посочили, че за да се ориентират в съдебната палата използват помощ. Това е характерно и за гражданите като физически лица, и за представителите на бизнеса или институциите с увреждания, които също посочват, че разчитат на служители на Съда, за да им помогнат да свършат работата си. Доколкото става ясно от отчетите на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен, задачата да информират, насочват и подпомагат гражданите е възложена на служители от охраната. Остава съмнение относно това доколко навременно и ефикасно оказват тази подкрепа и имат ли възможност да съвместяват основната си функция по осигуряване на пропускателния режим с даването на всякаква информация на гражданите.

Достъпната архитектурна среда за хора с двигателни проблеми в Съдебната палата в Шумен се оценява като най-значим фактор за достъпа до правосъдие на хора от уязвими групи. Това смятат 53% /252 от анкетираните/. Макар и в по-малка степен фокус се поставя и върху осигуряването на жестомимичен превод за хора с увреден слух и на звукови файлове за хората с нарушено зрение. Много вероятно е големият брой на този тип отговори да е обусловен от факта, че хората с физически увреждания /на инвалидни колички, с патерици, бастуни, други помощни средства,



незрящи, нечуващи/ са една от най-видимите групи хора с увреждания. Съответно, когато се планират мерки за целеви групи в неравностойно положение, е много вероятно те да са насочени в най-голяма степен към лица с физически увреждания. Гражданите трудно идентифицират други лица в неравностойно положение, особено неграмотните, неразбиращите български език и социално слабите, като специфични групи, които се нуждаят от специални мерки, за да се улесни достъпа им до правосъдие. Хората с такъв тип дефицити не са припознати, нито от гражданите, нито от представителите на съдебната система като уязвими лица и съответно липсват целенасочени мерки, които да ги подпомагат като участници в съдебни процеси и ползватели на услуги. Налице са добри практики с осигуряването на преводачи и тълковници за хора, които не разбират български език, но се остава с впечатление, че се действа при конкретни случаи, когато се появи казус, а не в рамките на цялостна дългосрочна политика.

Едва 10% /47 от анкетираните/ са отбелязали, че в Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен съществува достъпна система за ползване на безплатна правна помощ от социално слаби хора. Толкова са и положителните оценки /46 от анкетираните/, че условията за ползване на правната помощ са лесно разбираеми за тази целева група.

Предложенията на гражданите за по-добър достъп до административните услуги на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен на хората в неравностойно положение в основната си степен са фокусирани върху назначаването на специални административни асистенти и консултанти. Има идея това да са хора от уязвими групи, които да бъдат специално обучени за спецификата на съдебно-административните услуги и да са на разположение на съдилищата. Предлага се, също така, използването в максимална степен на нови технологии и намаляване до минимум работата на гише.

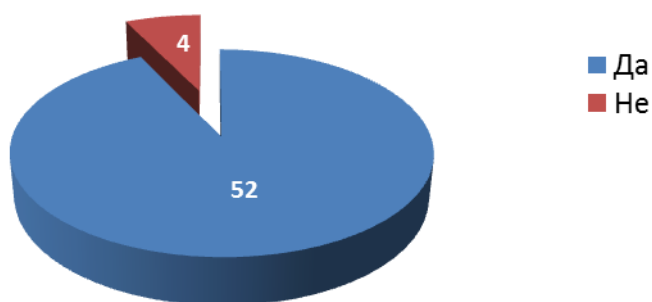
2. Оценка отвътре за работата на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен (ПОГЛЕД ОТВЪТРЕ)

2.1. Оценка на прозрачността на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен – обобщение и анализ на информацията, събрана от интервютата с работещи в системата на правораздаването за мерките, които се прилагат от двете съдилища за осигуряване на прозрачност, напредък в тази област, постижения, силни страни, пропуски, трудности и предложения за подобряване на работата в тази област.

2.1.1. Районен съд Шумен

Анкетираните лица споделят, че принципно е налице негативна нагласа към работата на Съда. Основно тя се формира от публичния имидж, тиражиран в пресата. Споделя се мнение, че системата за електронно и случайно разпределение на делата е добра, но недостатъчна мярка. Кутиите за сигнали не вършат работа, защото една от тях е поставена под камера за наблюдение и не гарантира конфиденциалност. Позитивно се възприема идеята, магистратите да бъдат сред хората, да разясняват спецификата на своята работа. Според анкетираните е важно магистратите да се включват в живота на общността – срещи с ученици, пенсионери, граждански организации. Налице е сайт, в който се публикува надеждна информация за разпределението и движението на делата. Има и ден на отворените врати. Споделя се мнение обаче, че бавно се актуализира сайта на РС, както и е налице ограничен достъп от малките населени места.

Смятате ли, че Районен съд Шумен работи достатъчно прозрачно и отчетно?



Гражданите са информирани за работата на РС Шумен в най-голяма степен за движението и решенията по делата. Следват: разпределението и определянето на съставите; процеса на постановяване на съдебните решения; механизмите на съдебния процес и мерките за улеснен достъп до правосъдие на непривилегировани граждани. Най-непознати като мерки са административните правилници и процедури в Съда. Информацията на интернет страницата на Районния съд е достатъчна, но не е добре смяна. Социалните мрежи са допълнителен информационен ресурс, който засега не се използва достатъчно. Говорителите на Съда са добра възможност, която тепърва трябва да се налага в работата на РС Шумен. Възможностите за подобряване на информираността сякаш в най-голяма степен се свързват с възможността за електронно следене на



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



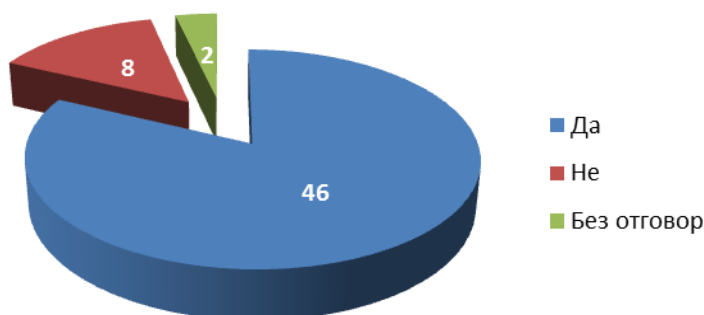
движенията по делата и регулярна информация на сайта за делата с висок обществен интерес.

РС Шумен работи прозрачно, но не в достатъчна степен. Информацията на интернет страницата трябва по-често да се актуализира и подобри. Служителите в деловодството работят ангажирано и оказват подкрепа на гражданите. Основно гражданите и клиентите на административните услуги се информират от интернет страницата, но тя не се актуализира достатъчно често, както и са нужни по-чести пресконференции за обществено значими дела. Нужни са повече медийни изяви и публикации, магистрати да влизат в часовете по гражданско образование в училище. Заседанията са публични, съдебните актове се публикуват задължително на сайта на РС -Шумен, както и в Интернет. Публикуват се включително и мотивите. Отчетът на Съда също се публикува на страницата на Съда и е общодостъпен. Има открити заседания, отворена информационна система, където могат да се прочетат делата⁵ и окончателните съдебни актове. Всички съдебни актове са публикувани. Мерките, които подпомагат процеса на прозрачност в работата се свързват основно с електронната информация. При поискване на справка за работата на Съда от други институции, групи и сдружения се предоставя такава точно и ясно. Преобладава мнението, че за повече прозрачност спомагат най-вече мерките, които подпомагат случайното разпределение на делата и публикуването на решенията. Налице е различно разбиране за информираност – приема се, че гражданите се информират основно от медиите, сайта и изявления на магистрати. За адвокатите информираността минава през деловодството. Има възможност за следене на движението на делата, има информация за актовете на съда на сайта. Насрочванията по делата и окончателните съдебни актове се качват в интернет в страниците на Съда, също така може да се получи информация на място в Съда. Има информация на сайта и делата са открити, освен когато не се налага забрана по Закон. Заявява се мнение, че прозрачността се ограничава от това, че всеки желаещ

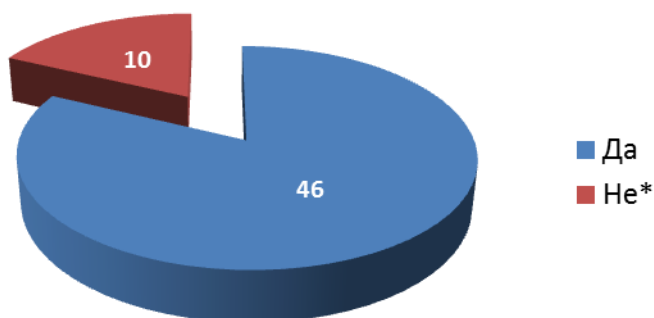
⁵Делата са достъпни само в система на Информационно обслужване ЕАД. Системата е с платен достъп и там също не са достъпни целите дела. Достъпни са: Постъпили входящи документи за образуване на дела – дата на регистриране, страни, резолюции на съдията; Образувани дела – дата на регистриране на входящия документ и вид, дата на образуване на делото и страни; Проведени открити, закрити и разпоредителни заседания – дата и вид на заседание, резултат, диспозитив от съответния протокол; Постановени съдебни актове – вид и дата на съдебния акт, диспозитив; Постъпили жалби, протести, частни жалби и протести - дата на регистриране, резолюции на съдията, дата на изпращане в по-висша инстанция, дата на връщане и резултат от обжалването; Постъпили в хода на съдебното производство документи – молби (за отлагане на дело, за поправка или допълване на решения, за приемане на допълнителни доказателства, за комулация, за изменение на мярката за неотклонение и други), писмени защиты, заявления за промяна в обстоятелствата, действия на кредитори и длъжници и други;

може да присъства на заседанията. Споделя се цялостна оценка, че широката общественост не се интересува детайлно от работата на съда – интересуват се граждани с конкретни дела и тези, които търсят дадена административна услуга. На журналистите не се отказва информация, но има резерви към нейната интерпретация. От юристи извън съда се смята, че информацията на сайта е недостатъчна и недобре организирана.

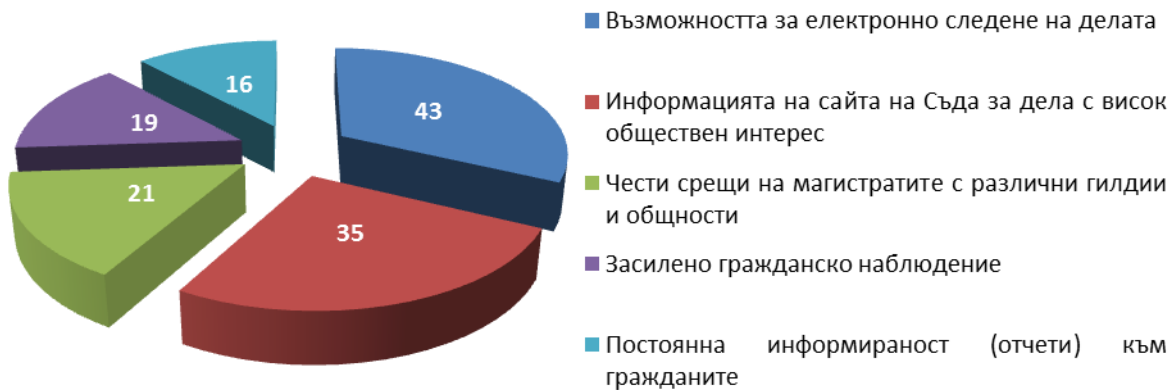
Смятате ли, че прилаганите мерки са достатъчни?



Начините, чрез които гражданите, адвокатите и журналистите се информират за работата на Съда достатъчни ли са?



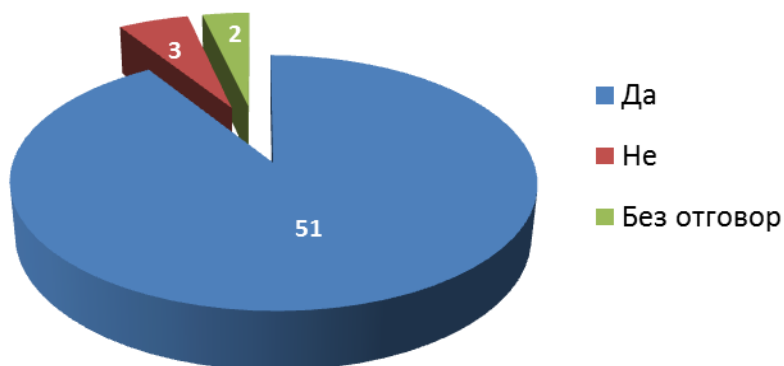
Какви конкретни стъпки в работата на съда биха подобрили информираността на гражданите и доверието в професионализма на магистратите?*



2.1.2. Окръжен съд Шумен

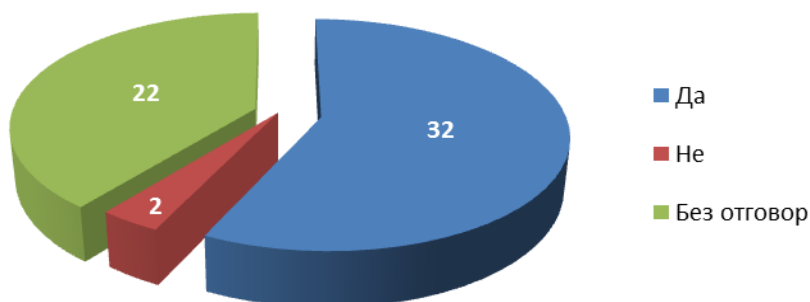
Според анкетиранияте ОС Шумен работи достатъчно прозрачно и отчетно. В интернет-страницата на Съда се изнася информация за цялостната дейност: отчетни доклади, справки за дела, насрочени дела, съдебни решения. Участието на съдебен заседател става чрез електронен избор. Недостатък е, че съдебните заседатели нямат право да задават въпроси на подсъдимите, както и нямат работно място, като често се запознават с делата в деня на самото заседание. Налице са достатъчно информационни табла, правят се брифинги за журналисти, гражданите могат да участват свободно в открити съдебни заседания.

**Смятате ли, че Окръжен съд Шумен работи достатъчно
прозрачно и отчетно?**



Определят се четири основни канала за информиране на обществеността за работата на Съда: електронен сайт, информационни табла, деловодство, информационни материали.

Смятате ли, че прилаганите мерки са достатъчни?

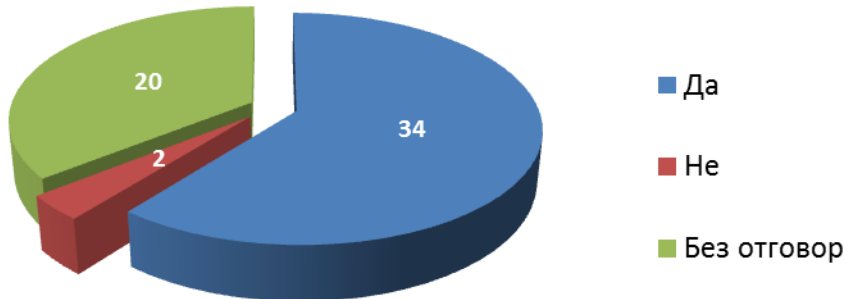


Според интервюираните в ОС Шумен, доверието в магистратите би се подобрило чрез по-пълна информация на сайта на Съда за делата с висок обществен интерес и едновременно с това чрез електронно следене на движенията по делата. Прави впечатление, че останалите мерки, основно свързани с по-активно взаимодействие с обществеността (гражданско наблюдение, срещи с граждани, постоянни отчети към гражданите) получават отчетливо по-нисък резултат, като избор.

Полагат се усилия за по-голяма прозрачност и отчетност в работата на Съда, но

поради факта, че това е специализирана материя това трудно може да се случи на 100%. Усещането на интервюираните е, че в общия комуникационен процес съдът играе пасивна роля и това го прави функция на недостатъчно информирани и необективни журналисти. Съдиите, като цяло се чувстват поставени в силно конкурентна среда между полицията, прокуратурата и адвокатурата. Усещането е, че състезанието с тях на терена на публичността, е загубено.

Начините, чрез които гражданите, адвокатите и журналистите се информират за работата на Съда достатъчни ли са?



Общият поглед на служителите на съда за прозрачността в работата на съда изказва убеждението им, че ръководството полага всички усилия за това. Задължително се посочва информативността на сайта, регулярното поместване на отчети и решения по дела. Поставя се висока оценка за съдействие от страна на служителите на съдебната охрана. Според отговорите на съдебните заседатели работата на съда вече не изглежда толкова прозрачна и отчетна. Появява се оценката за съда, като за затворена система въпреки че отново се изброява информативността на сайта, публикуването на отчети и съдебни решения. Двамата интервюирани заседатели споделят, че в целия си мандат са викани твърде рядко. Положително впечатление прави прокарващата се теза, че съдът работи добре, но не може да намери начини да разкаже това на обществеността. В единият от отговорите се съдържа конкретна препоръка съдиите да намерят време да излязат от тази сграда и да се срещнат с различни обществени групи и организации.

Какви конкретни стъпки в работата на съда биха подобрили информираността на гражданите и доверието в професионализма на магистратите?



Според оценката на интервюираните, гражданите в най-висока степен познават и разбират информацията за движението на делата и решенията по тях, на второ място разпределението на делата и определянето на съставите, като на всички останали аспекти от работата на съда не се отделя голямо внимание и интерес. Като цяло се предлага пресконференциите да станат редовни, както и се набляга на ефективността на функцията на говорителя на съда. Отчита се и добрата възможност, която се дава за получаване на информация от нуждаещи се по Закона за достъп до информация. Възможността за електронно следене на движението по делата и информацията на сайта на съда за делата с висок обществен интерес биха подпомогнали подобряването на прозрачността в работата на съда. И тук е интересен факта, че засиленото гражданско наблюдение, отчетите към гражданите и срещите с общността почти не получават избор и оценка за ефективност при търсене на отчетност и прозрачност в ОС Шумен.

Общото впечатление, че съдът работи прозрачно и отчетно се затваря до кръга – годишен отчет, публикувани актове и насрочване на делата. Говори се от анкетираните за „движение по делата“, посочено на сайта, но такъв параметър не може да се открие. Споменава се и извършването на телефонна справка като чест



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



способ за събиране на информация. Най често позната е информацията за движението на делата, като тук от сайта единствено насрочването може да бъде узнато. Като най-слабо познати се очертават административните изисквания и правилници на съда. Запознаването на широката общественост се извършва чрез брифинги и пресконференции. Има назначено лице за връзка с медиите, което е добра посока на развитие. Останалите не са в позиция да дават информация на медиите. Адвокати, които са от друг район получават информация чрез мейл и телефон. Инцидентно се споменава и системата на Информационно обслужване. Възможността за електронно следене на движенията по делата би повишила информираността на гражданите и доверието им в магистратите. За съжаление засиленото гражданско наблюдение не е припознато като мярка с позитивен ефект в тази област. Повишаването на информираността на гражданите с по-голямо участие на магистрати е посочено, наред с безпристрастните конкурси за назначаване, като способности за генерално подобряване на доверието към съда.

Информирането за работата на съда има два аспекта – по конкретни дела и дейността в цялост. По конкретни дела се посочва, че информираността е ефективна, наред с интернет-сайта и справките в деловодството, както и телефонната справка. Като конкретни мерки за подобряване на информираността на гражданите могат да се посочат възможността за електронно следене на движението по делата и срещите с различни гилдии и общности.

2.2. Оценка на независимост в работата на магистратите - обобщение и анализ на информацията, събрана от интервюта с работещи в системата на правораздаването за мерките, които се прилагат от двете съдилища за осигуряване на независимост в работата на съдиите, напредък в тази област, постижения, силни страни, пропуски, трудности и предложения за подобряване на работата в тази област.

2.2.1. Районен съд Шумен

Според анкетираните лица от РС Шумен наличието на имунитет и правата за отвод са основна възможност за гарантиране на независимостта на магистратите.

Кои мерки вътре в съдилищата, според Вас подобряват независимостта на Съда и усещането за безпристрастна работа?*



**На този въпрос интервюираните са дали повече от един отговор*

Заявява се проблем с кариерното развитие, което сега не се смята за достатъчно справедливо. Конкурсното начало е добра практика, но е нужна анонимност, която да гарантира безпристрастност. Предлага се законодателна промяна, така че магистрат да работи в даден съд не повече от 5 години. Като мярка срещу конфликта на интереси и нерегламентирани зависимости се предлага да не се допуска в един и същ съд да работят членове на семейството и близки роднини. Според отговорите независимостта на съда се гарантира в най-голяма степен от: процедурите за случайно разпределяне на делата, вътрешните правила за определяне на съдебните състави и в най-малка степен зависи от мерките за регулиране натовареността на съдиите.

Кои мерки биха подобрили независимостта и мотивацията за работа на магистратите?*



Като цяло интервюираните твърдят, че независимостта на съда е функция на вътрешния морал и съвестта на магистратите. Проблем е несменяемостта на магистратите. Командирането се използва от ръководителите, като форма на повишение, което не е правилно. Главен критерии при повишение трябва да бъде досегашната работа на съдиите – процент отменени решения от по-горна инстанция, както и върнати за доразглеждане дела. Системата за електронно разпределение на делата се идентифицира като най-важна при гарантиране на независимост и безпристрастност.

Обученията и допълнителната квалификация се смятат за най-важни мерки при осигуряване независимостта на магистратите. Следват: мерките за включване в живота на общността, както и законодателните промени с цел по-голяма независимост и повишено заплащане и бонусна система обвързана с резултатите.

Независимостта е гарантирана от нормативните актове (б.м. Конституция, ЗСВ, процесуалните закони), което по същество е много общ отговор. Съдебните заседатели в РС Шумен също се чувстват независими и са с усещането, че мнението им се зачита. Не се виждат пречки от формално нормативно естество за кариерното развитие. Мненията за командирането са диаметрално противоположни дори сред съдиите. В единия случай се казва, че командирането е полезно с оглед на решаване на проблема с незаетите бройки и натовареността, и командирането в съд с по-висока степен повишава квалификацията. В другия – положително е само за командирането, но това е форма на заобикаляне на закона (б.м. нормалното



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



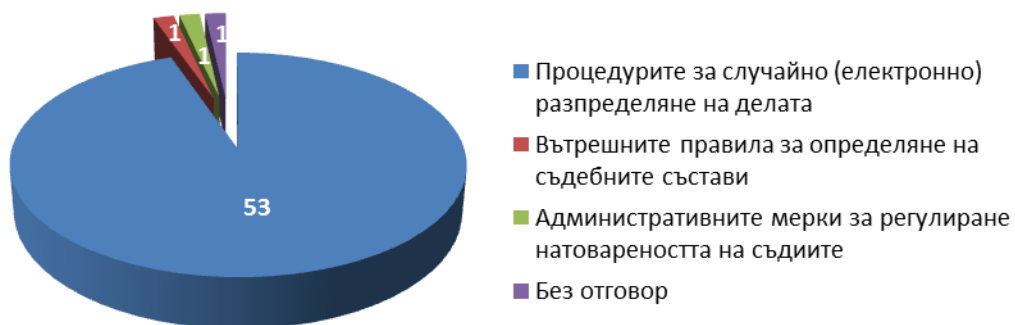
кариерно развитие основано на конкурсен принцип). За колегите му това е блокиране, защото мястото става заето и за него не се обявява конкурс. Фаворит при отговорите за осигуряването на независимостта е системата за случайно разпределение на делата, но сред съдиите е много важно и разпределението на натовареността. Независимо от групите на интервюираните, всички приемат, че добрата квалификация на съдията е и предпоставка за неговата независимост.

За независимостта освен законите и възможността да се решава по вътрешно убеждение делото от особено значение е спазването на правилата за отводите. Командирането помага да се види различна вътрешно-съдебна организация. Правилата за кариерно развитие са такива, че обективните фактори надделяват над субективните. Един от юристите извън съда е изразил мнение, че кариерното развитие зависи от „комисионните в София“, но не е посочил конкретен случай. Безапелационно процедурите за случайно разпределение на делата са гарант за независимостта според болшинството от анкетираните. Трябва да се отбележи, че някои съдии не са отговаряли на този въпрос. Също така съдиите не са отговаряли на въпроса за мотивацията и независимостта, което променя цялостната картина и акцентът е поставен върху завишения контрол и системата от наказания и рестрикции при установяване на непочтеност и злоупотреба. Също така се предлага и повишено заплащане и система от бонуси при магистрати, показали добри професионални и морални качества.

2.2.2. Окръжен съд Шумен

Според интервюираните магистрати спазването на законите и нормативните актове в съдебната система са гарант за независимост. Независимостта на магистратите се гарантира и от несменяемостта на магистратите, спазването на Етичния кодекс, както и зависи от личните и професионални качества на магистратите. Най-голяма опасност за независимостта са контактите и връзките на магистрати с престъпните среди.

**Кои мерки вътре в съдилищата, според Вас подобряват
независимостта на Съда и усещането за безпристрастна работа?**



И тук се споделя мнение, че няма ясно разработени правила за кариерно развитие от ВСС. Има частично уредени процедури в ЗСВ. Командирането на магистрати косвено влияе отрицателно на кариерното развитие, но като цяло, кариерното израстване е личен избор – подготовка, квалификация и явяване на конкурс.

Независимостта в работата на ОС Шумен се гарантира в най-голяма степен от: информацията за движението на делата и решенията по тях, както и от мерките, гарантиращи улеснен достъп до правосъдие на нуждаещите се. Другите мерки не са достатъчно познати на гражданите, като например административните изисквания и правилници в Съда, както и начина, по който се разпределят делата, според изследваните лица, те не са важни за гражданите.

Кои мерки биха подобрили независимостта и мотивацията за работа на магистратите?



В най-голяма степен независимостта на Съда, според интервюираните лица в ОС Шумен се гарантира от процедурите за електронно разпределяне на делата, следват вътрешните правила за определяне на съдебните състави, а на трето място почти единодушно са посочени административните мерки за регулиране на натовареността.

Като най-важна мярка, свързана с гарантиране на независимост и мотивация, интервюираните смятат засилването на независимостта на магистратите чрез законодателни промени, следват увеличен контрол и система от рестрикции и наказания при установена злоупотреба, промяна в работата на системата за атестация и кариерно развитие, както и постоянните обучения с цел подобряване на квалификацията.

Правилата за гарантиране на независимостта на съдиите са достатъчни, като се имат предвид техния имунитет и несменяемост, описани в ЗСВ. Налице са резерви спрямо възможността съдии от други райони да се явяват на конкурси в ОС Шумен (и принципно тази възможност да съществува), поради виждането, че изграждането на един съдия и развитието на неговата социална роля трябва да става постепенно в рамките на местната общност. Командироването на съдии се възприема негативно, поради разбирането, че то е кариерно развитие по уговорка. Усещането



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



е, че то трябва да се използва инцидентно и то за кратки периоди от време.

По всички въпроси, свързани с независимостта, конфликта на интереси или потенциални корупционни практики, **интервюираните съдебни заседатели** по-скоро демонстрират доверие към съдиите, с които работят. Оценяват положително наскоро въведените правила за електронно разпределение на съдебните заседатели, които са прекратили наложената практика съдиите да работят с избрани от тях заседатели.

Според юристите, работещи извън съда (адвокати) се допуска възможността работата на съдиите да не е достатъчно независима. Опасност в тази посока се предвижда повече от възможността на съдиите да се влияе по административна и политическа линия, отколкото от пряко влияние на икономически субекти. В тази група изплува и тезата, че засиленият фокус на общественото внимание към работата на Съда и разширяващите се допълнителни правила и етични рамки са довели до напращане на магистратите и допълнително капсулиране на Съда. Възможността за командироване на съдии, обаче, се оценява по-скоро негативно. На нея се гледа като на трамплин за кариерно израстване, форма за административен натиск или битово уреждане.

Смята се, че принципът за ненамеса и за второинстанционен контрол върху решенията на магистрата не се спазва. Получен е и отговор от съдия, който сочи, че такива правила на практика няма. Всички останали, освен интервюираните магистрати, по правило не са отговорили на въпроса и по този начин не прекращават извън пряката си функция. Относно правилата за кариерно развитие отново са отговорили само магистрати, като нагласата към командироването е положителна. Има схващане, че ако не е по инициатива или съобразно волята на магистрата, то е форма на външно влияние върху развитието му. Няма посочени от интервюираните примери, което показва, че изказванията в тази сфера са предпазливи. На практика случайното разпределение на делата е мярка, еднозначно определена като гаранция за независимостта. Не бива да се пренебрегват и правилата за определяне на съставите. Без да е ярък фаворит, повишаването на квалификацията се определя като средството за повече самочувствие, а от там и независимост, и мотивация за магистратите. Интересно е, че системата от рестрикции като възможност за действие, също е привлякла много внимание, докато предложенията за промяна на законодателната рамка не получават високо одобрение.

По отношение на кариерното развитие трябва да се посочи, че отговорилите



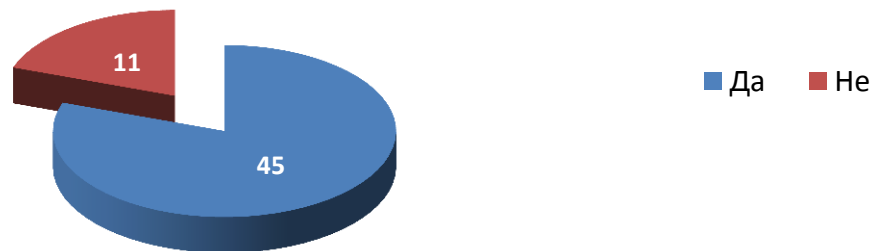
магистрати не смятат, че има нормативни пречки. На практика обаче не винаги кариерно растат най-подготвените. Когато се разглежда кариерата на магистрат трябва да се отчита както фактът, че не може всички да се движат непрекъснато към апелативно ниво и Върховен съд, така и личният избор и житейските обстоятелства. Независимостта и усещането за безпристрастна работа в огромна част се дължат на механизма за случайно разпределение на делата и едва на второ място на вътрешните правила за определяне на съдебните състави. Интервюираните магистрати имат разбиране, че усещането за независимост и мотивацията биха били повишени в голяма степен чрез по-активното включване в живота на общността – срещи с пенсионери, граждани ученици. Не е пропуснато и повишаването на професионалната квалификация като основа за отстояване на позиции.

2.3. Оценка на достъпа до правосъдие за всички граждани, и най-вече за хора от маргинализирани групи /с увреждания (зрителни, двигателни, ментални), социално-слаби, неграмотни/ - обобщение и анализ на информацията, събрана от интервютата с работещи в системата на правораздаването за мерките, които се прилагат от двете съдилища за осигуряване на достъпа до правосъдие за всички граждани, и най-вече за хора от уязвими групи, напредък в тази област, постижения, силни страни, пропуски, трудности и предложения за подобряване на работата в тази област.

2.3.1. Районен съд Шумен

На въпроса "Оценявате ли физическата среда в съда, като достатъчно достъпна и информационно обезпечена, вкл. за хора с увреждания?", 80% /45 интервюирани/ отговарят, че има осигурен достъп за хора с увреждания и достатъчно информация, за да могат гражданите свободно да се ориентират в сградата на Съда. Такъв отговор са дали 100 % /8 интервюирани/ от съдиите от Районен съд Шумен, 90% /26 интервюирани/ от служителите в съда, 62% /5 интервюирани/ съдебни заседатели и 55 % /6 интервюирани/ други юристи. Останалите 20 % /11 интервюирани/ от участниците в проучването отбелязват, че има места, до които хора с увреждания и/или възрастни хора не могат свободно да стигнат; че пространствата не са пригодени за придвижване на човек с инвалидна количка, както и че, ако гражданин за първи път влиза в сградата на Съда, не би могъл да се ориентира сам.

**Оценявате ли физическата среда в съда като достатъчно достъпна и
информационно обезпечена, включително за хора с увреждания?**



Относно осигуряването на достъпна архитектурна среда, съдиите и служителите на Районен съд Шумен дават висока оценка на направеното до момента. Съдебните заседатели, както и юристите, които са извън съдебната система, са по-критични и отбелязват в интервютата си мерки, които липсват или такива, които не работят. За да се подобри архитектурната среда в сградата на Районен съд Шумен се препоръчва монтирането на подвижна рампа за хора с увреждания. Обърнато е също така внимание на необходимостта от обезопасяване на входа на сградата през зимния сезон.

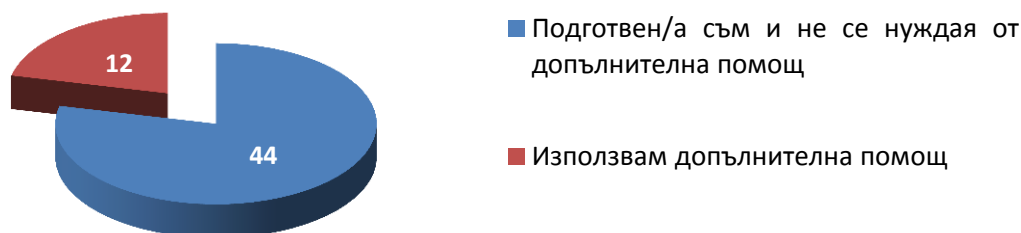
От въведените мерки за улесняване на достъпа до правосъдие на уязвими групи граждани, положително се оценяват провеждането на заседания в зали на първия етаж на сградата на Съдебната палата в случаи, че в тях участват хора с двигателни увреждания; осигуряване на превод за хора, които не разбират български език; програма за транслиране на текст в говор. Част от действащите в момента мерки, обаче, се определят като неработещи, в това число недостатъчната информация за възможността да се използва специализиран софтуер от незрящи хора. Въпреки наличието му, участниците в проучването посочват, че тази техническа възможност не се използва. По отношение на осигуряването на достъпна архитектурна среда оценките са, че такава има само на входа и на първия етаж на Съдебната палата, което прави невъзможно свободното придвижване на хора с двигателни увреждания в сградата

Сградата на Съдебната палата в Шумен не е проектирана, за да изпълнява тази функция. Въпреки направените инвестиции и преустройства, тя продължава да

бъде недостатъчно адаптирана.⁶

На следващия въпрос, който касае професионалните умения на работещите в системата за работа с уязвими групи граждани 79% /47 интервюирани/ отговарят, че се чувстват подготвени да работят с хора в неравностойно положение и нямат нужда от допълнителна помощ. 21% /12 интервюирани/ споделят, че биха използвали експертна подкрепа при работа с уязвими групи лица. Всеки пети интервюиран посочва, че е използвал помощ от администрацията на Съда при работа с лица в неравностойно положение. Служители в Районен съд Шумен споделят, че им е провеждано обучение за използване на жестомимичен превод за хора с нарушен слух.

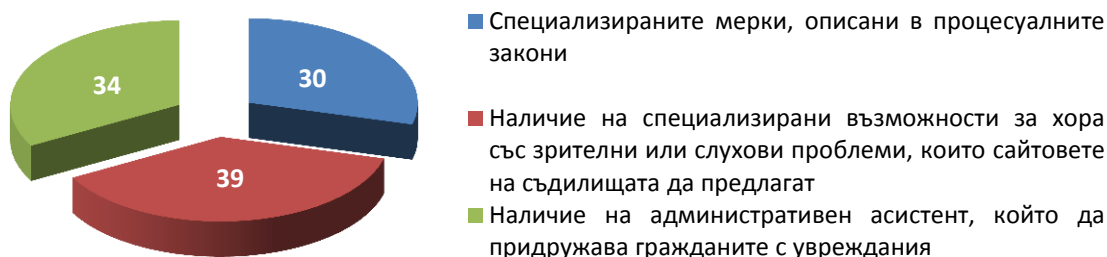
Подготвен ли се чувствате за работа с хора в неравностойно положение? Ползвате ли се от помощта на администрацията на Съда, за да се справите? Необходима ли Ви е външна помощ?



За да се подобри достъпността до услугите на Районен съд Шумен за хора с физически увреждания или такива с някаква форма на непривилегированост (бедни, с двигателни и/или с умствени проблеми и др.), работещите в системата на правораздаването определят на първо място по важност наличието на специализирани възможности за хора със зрителни или слухови проблеми, които сайтовете на съдилищата да предлагат. Следва осигуряването на административен асистент, който да придружава гражданите с увреждания и на трето място са подредени специализираните мерки, описани в процесуалните Закони.

⁶ За повече информация – Отчетен доклад за дейността на Районен съд – Шумен за 2017 година

Какви мерки смятате за ефективни при подобряване достъпността до услугите на съда от хора с физически увреждания или такива с някаква форма на непривилегираност (бедни, с двигателни и/или с умствени проблеми и др.)? *



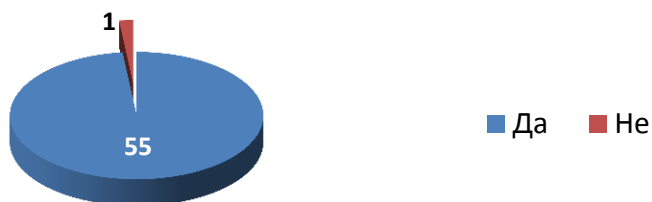
** интервюираните са посочвали повече от един отговор*

В оценките си за мерките по Закона за правната помощ, 95% /53 интервюирани/ са категорични, че те са работещи, прилагат се своевременно и правната помощ се предоставя в равна степен по всички видове дела. Трима съдебни заседатели са изказали мнение, че информацията по Закона за правната помощ не винаги се предоставя своевременно, както и че правната помощ следва да е изискуема адекватно и от двете страни. Относно ангажираността в процеса на защитниците, наети или служебно назначени, само един от интервюираните съдебни заседатели посочва, че има негативен опит и е на мнение, че понякога присъствието на служебен адвокат е просто фиктивно.

2.3.2. Окръжен съд Шумен

На въпроса "Оценявате ли физическата среда в съда, като достатъчно достъпна и информационно обезпечена, вкл. за хора с увреждания?", 98% /55 интервюирани/ отговарят, че има осигурен достъп за хора с увреждания и достатъчно информация, за да могат гражданите свободно да се ориентират в сградата на Съда. Такъв отговор са дали всички съдии, служителите в Съда и съдебни заседатели, както и 95% /19 интервюирани/ други юристи. Само един от интервюираните адвокати отбелязва, че средата не е достатъчно достъпна и има още какво да се направи.

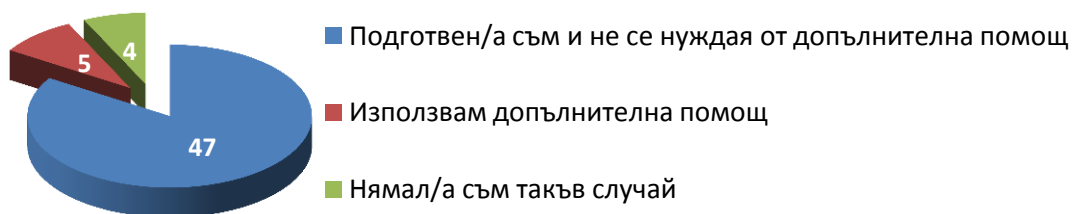
Оценявате ли физическата среда в съда като достатъчно достъпна и информационно обезпечена, включително за хора с увреждания?



Добрите практики, които се споделят от интервюираните за осигуряване на достъп до правосъдие на хора в неравностойно положение, са наличието на компютърна програма за транслиране на текст в говорна реч в помощ на незрящи и неграмотни лица; изнесени заседания извън сградата на Съда, включително в домашни условия; заседания в зали на първия етаж на сградата на Съдебната палата в случаи, че в тях участват хора с двигателни увреждания.

В голяма степен категорични са и отговорите на следващия въпрос, който касае професионалните умения на работещите в системата за работа с уязвими групи граждани. 84% /47 интервюирани/ отговарят, че се чувстват подготвени да работят с хора в неравностойно положение и нямат нужда от допълнителна помощ. 9% /5 интервюирани/ споделят, че биха използвали експертна подкрепа при работа с уязвими групи лица, а 7% /4 интервюирани/ не са имали подобни случаи в практиката си и не могат да преценят професионалната си компетентност. 3-ма от интервюираните служители на Окръжен съд Шумен са отбелязали, че са участвали в специализирани обучения за работа с тази целева група.

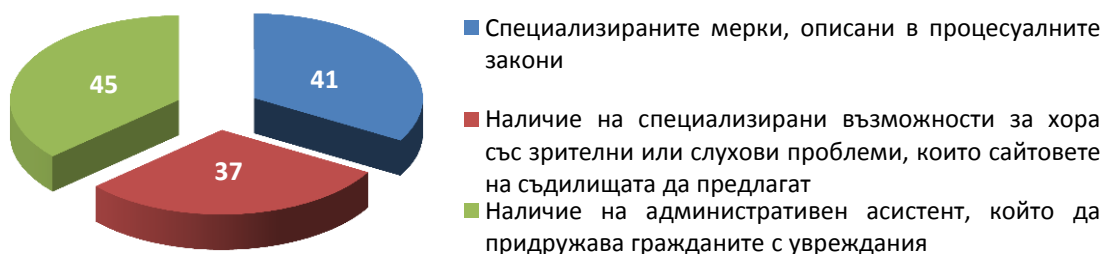
Подготвен ли се чувствате за работа с хора в неравностойно положение? Ползвате ли се от помощта на администрацията на Съда, за да се справите? Необходима ли Ви е външна помощ?



За да се подобри достъпността до услугите на Окръжен съд Шумен за хора с физически увреждания или такива с някаква форма на непривилегированост

(бедни, с двигателни и/или с умствени проблеми и др.), работещите в системата на правораздаването определят на първо място по важност осигуряването на административен асистент, който да придружава гражданите с увреждания. Следва наличието на специализирани възможности за хора със зрителни или слухови проблеми, които сайтовете на съдилищата да предлагат и на трето място са подредени специализираните мерки, описани в процесуалните закони.

Какви мерки смятате за ефективни при подобряване достъпността до услугите на съда от хора с физически увреждания или такива с някаква форма на непривилегированост (бедни, с двигателни и/или с умствени проблеми и др.)? *



* интервюираните са посочвали повече от един отговор

В оценките си за мерките по Закона за правната помощ, всички 56 интервюирани са категорични, че те са работещи, прилагат се своевременно и правната помощ се предоставя в равна степен по всички видове дела. Относно ангажираността в процеса на защитниците, 18 % /10 интервюирани/ на база на опита си споделят, че наетите защитници са по-ангажирани в делата, отколкото служебно назначените. Има различни обяснения за това, като например, че служебният защитник няма достатъчно възможност да контактува с клиента или пък не се чувства достатъчно мотивиран. 82 % /46 интервюирани/ са на мнение, че това е въпрос на професионализъм и етика, независимо дали адвокатът е нает или назначен.

2.4. Оценка на антикорупционните мерки и механизми за предотвратяване на конфликти на интереси в работата на съдиите и съдебните заседатели - обобщение и анализ на информацията, събрана от интервютата с работещи в системата на правораздаването за антикорупционните мерки и механизми за предотвратяване на конфликти на интереси, които се прилагат от двете

съдилища, напредък в тази област, постижения, силни страни, пропуски, трудности и предложения за подобряване на работата в тази област.

2.4.1. Районен съд Шумен

Интервюираните от РС Шумен, споделят усещане, че сега се работи с предпоставена теза за корумпираността на съда. Личността на магистрата е най-важна, качеството на човека е водещо, а не външните етични кодекси, които да гарантират честността на съда. Предлага се да има уеднаквяване на съдебните практики между магистрати и адвокати чрез съвместни обучения. Споделя се мнение, че със системата за отводи се злоупотребява, а декларирането на конфликт на интереси е неефективно. Съществува нагласа да се увеличи контрола и системата от наказания и рестрикции при установяване на непочтеност, включително лични санкции при явно несправедливи актове, констатирани от инспектората.

Кои антикорупционни мерки смятате, че са ефективни за подобряване работата на Съда?*



** На този въпрос интервюираните са дали повече от един отговор*

От гледна точка на ефективността на мерките, свързани с антикорупционна насоченост, магистратите и служителите от РС определят като най-ефективна системата за отводи по делата, следва възможността за деклариране на имущество и интереси по ЗСВ, докато наличието на Етичен кодекс и работата по него не се смята за толкова ефективна мярка. Смята се, че е необходимо да има мандатност и

пряк избор на съдии и прокурори.

Като антикорупционни мерки с най-голяма сила се смятат: журналистическите разследвания за корупция, кодекса за етично поведение, следва наличието на кутии за жалби и сигнали, а на последно място – работата на инспектората. Системата за отводи по делата се счита за най-важна, декларирането на имущество и интереси също, докато работата на Етичния кодекс се счита за най-неефективна. Предлага се мярка за криминализиране на имуществени декларации с невярно съдържание, както и възможност за възстановяване сумите от глоби произтекли от грешно съдебно решение, което по същество е мярка от компетенциите на ВСС, т.е. евентуално законодателна мярка.

Работата на Инспектората на Съдебната система е класирана на последно място като антикорупционна мярка и е обявена за неефективна, но без да се сочат мотиви. Относно журналистическите разследвания се сочи, че за да са ефективна мярка, то те трябва да са компетентни с познаване на фактите и материята. Интересно е, че кутията за сигнали е добре кредитирана като вид средство. Категорично е разбирането на системата за отвод по делата и стриктното ѝ прилагане като антикорупционна мярка и същевременно се обявява за неефективно, декларирането на имущество.

Кои са мерките, които се опитват да решават проблема с конфликта на интереси в работата на магистратите? *



** На този въпрос интервюираните са дали повече от един отговор*



Трябва да се отчете, че когато в отговорите не участват съдии има различия в резултатите. Работата на Инспектората се посочва на първо място като антикорупционна мярка. Етичният кодекс е коментиран като мярка с добър потенциал, но приложението му е посочено като проформа. Съществува предложение за въвеждане на тестове за интегритет на съдиите. Различен е и резултатът по отношение на отводите – те са отстъпили място пред мярката за декларирането на имущество и на конфликт на интереси.

2.4.2. Окръжен съд Шумен

Магистратите в ОС Шумен смятат, че Кодекса за етично поведение на българските магистрати е най-важната антикорупционна мярка. Следват по степен на значимост работата на инспектората към ВСС и журналистическите разследвания. Кутиите за сигнали от граждани са определени като ниско ефективни. Докато декларирането на имущество и интереси по ЗСВ не се натоварва с достатъчна ефективност.

Като най-ефективна антикорупционна мярка, **интервюираните служители** от ОС Шумен виждат журналистическите разследвания за корупция вътре в самата система, както и почти със същата степен на значимост работата на инспектората. Предлага се и увеличаване на заплащането, като мярка за превенция срещу финансовите облаги от ролята в съдебната система. Кодексът за етично поведение и кутиите за сигнали се смятат за по-неефективни инструменти.

Кои антикорупционни мерки смятате, че са ефективни за подобряване работата на Съда?



В количествено измерение интервюираните (**основно работещи извън съда**) от ОС Шумен смятат, че декларирането на имущество и интереси по ЗСВ е най-ефективната мярка, с почти същата стойност е и системата за отводи по делата, докато Етичния кодекс се смята за най-малко работещ. Наличието на кутии за сигнали за корупция е изведено като най-силна антикорупционна мярка. На критика е подложен Инспекторатът – проверките следва да се извършват от проверяващи, които познават спецификата на работата напр. от съдия - на съдия, от прокурор - на прокурор. Журналистическите разследвания също се приемат като антикорупционно средство, но при тях следва да се наблегне на познаване на правото („законите“) и дейността на Съда – призив за повече обективност. Респондентите са се ограничили единствено до класирането на съществуващите мерки за преодоляване на конфликт на интереси без да ги коментират или направят предложение. Превес са дали на наличието на етичен кодекс и работата с него.

Като цяло определянето на водеща антикорупционна мярка е трудно. Колебанията са между дейността на Инспектората и журналистическите разследвания. Не е подмината и мярка, която почива върху активността на гражданите – кутия за сигнали за корупция.

Кои са мерките, които се опитват да решават проблема с конфликта на интереси в работата на магистратите?



Съдиите еднозначно се придържат към разбирането на системата за отводи като основно средство за преодоляване на конфликта на интереси. **Другите юристи** са на мнение, че декларирането на интереси и имущество по Закона за съдебната власт е приоритетна мярка.



III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. **Констатации от оценката Отвън (анкетни карти)**

Публичният образ на Съда се формира не толкова от преки впечатления за работата на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен, колкото от обобщени квалификации за съдебната система като цяло. За гражданите двете съдилища в Шумен нямат ясно дефиниран и специфичен образ. Може да се предположи, че отговорите, дадени в двете анкети - за Районен съд и за Окръжен съд са идентични, и като цяло са съотносими към Съда като институция, а не конкретно към двете съдилища, за които е проучването.

1.1. РАЙОНЕН СЪД ШУМЕН

1.1.1. Публичен образ

- Гражданите очакват Съда да е в услуга на гражданите и очакват да е близо до тях. Проблем е отдалечеността на магистратите от обществения живот, което отдалечава институцията;
- Няма ясна разпознаваемост на местните магистрати и тяхната работа. Според гражданите, съдебната система е капсулирана и работещите в нея не участват в живота на местната общност;
- Свърхпредпазливостта на съдиите и служителите от контакт и диалогичност, която на моменти граничи с пълна изолация от всякаква комуникация извън служебните задължения, дава като резултат неразпознаваемост на съдиите и информационен дефицит за тяхната работата.
- Предлагат се мерки, свързани със: срещи на съдии с различни общностни групи: ученици, граждански организации, адвокатски колегии с цел запознаване с практическите аспекти на работа.
- Представяне чрез местни и регионални медии на отделни аспекти и „човешки образ“ на отделни или група магистрати.

1.1.2. Прозрачност

- Общо около 2/3 от всички анкетирани (137 от 200) не са запознати с работата на РС Шумен, което показва липса на целенасочена информираност към обществеността от страна на самия Съд;
- Изключително важен инструмент, но не използван от Районния съд за подобряване на доверието, е възможността гражданите да бъдат информирани и



да имат достатъчно пространство и време за подробно запознаване с делото и всички обстоятелства около него. В този смисъл мярка в тази посока (стая за достъп и четене) би подобрила доверието към прозрачната работа в Съда.

- Налице е нужда административния подход към отчетността пред гражданите да се трансформира в конкретни случаи и анализ на конкретната среда, в която се постигат подобрения и развитие.
- Дейности, като предаване на живо на съдебни дела в интернет (когато няма правни забрани за това) биха значително подобрили доверието от страна на гражданите към прозрачността в работа на Районния съд в Шумен;
- Влизането на магистратите в обучителна роля спрямо журналисти и ученици се възприема положително от местната общност за подобряване доверието към правораздавателната система;
- Случайното разпределение на делата да стане видимо на сайта на РС Шумен.

1.1.3. Независимост

- Стриктно и публично комуникирано спазване на правилата за отвод и реакция дори при привиден конфликт на интереси. Предлага се създаване на Публичен регистър на отводите с възможност за оповестяване на мотивите за това;
- Регистърът за декларациите за имущество и интереси да бъде достъпен в систематизиран вид през сайта на РС Шумен;
- Публикуване на информацията за делата с висок обществен интерес по достъпен начин на интернет-страницата на РС Шумен;
- Включване към e-justice на ВСС с цел електронно следене на делата.

1.1.4. Антикорупционни мерки

- Публично оповестяване на Етичните кодекси на магистратите и начина им на функциониране чрез поредица от срещи с общността и чрез участие в местни и регионални медии;
- Разясняване на правилата пред кого и как гражданите могат да подават сигнал за нарушаване на Етичния кодекс или корупция;
- Годишният отчет да се предоставя на достъпен език с конкретни примери и интерпретиране на данни пред журналисти. Възможност самите съдии да се отчитат персонално пред гражданите;



- Съдебната администрация и магистрати да оказват съдействие в процеса на журналистическите разследвания плюс редовни обучения на журналисти с цел разясняване спецификата на работа на съдебната власт;
- Исканията за дисциплинарни производства или отказите да се образуват такива, да бъдат отчетливо аргументирани и публично комуникирани чрез пресконференции и чрез създаване на специален раздел в сайта на съда.
- Създаване на Публичен регистър на етичните производства с цел публикуване на започналите такива, и на резултатите по тях, при гарантиране на анонимност на засегнатите магистрати.

1.2. ОКРЪЖЕН СЪД ШУМЕН

1.2.1. Публичен образ

- Близо 2/3 от анкетираните граждани не са запознати с работата на Окръжния съд, но въпреки това изказват мнение, което е по-вероятно да отразява техните нагласи и очаквания, отколкото прекия им опит;
- Често публичния образ на Съда е функция от публични изказвания на прокурори, адвокати, политици, журналистически материали и публикации и др. Те компенсират информационния дефицит за работата на Съда и активно влияят върху образа на системата сред гражданите;
- Предлагат се мерки, свързани със срещи на съдии с различни общностни групи: ученици, граждански организации, адвокатски колегии с цел запознаване с практическите аспекти на работа;
- Представяне чрез местни и регионални медии на отделни аспекти и „човешки образ“ на отделни или група магистрати;

1.2.2. Прозрачност

- Генерално гражданите очакват по-интензивна комуникация със Съда, която да не е формална, а да е „лице в лице“, да е свързана с определени казуси и принципни въпроси, която да върне личния авторитет на магистрата в местната общност;
- Повече от 2/3 от анкетираните лица (145 от 200) не са запознати с работата на ОС Шумен, т.е. Съдът не е достатъчно проактивен в информационната си функция спрямо обществеността, като една от тезите е, че работата там се счита за строго специализирана и конфиденциална;



- Що се отнася до повишаване на прозрачността в работата, ОС Шумен е добре да се съобрази с факта, че местните журналисти и медии, както и институционалната интернет-страница, са инструментите, които са с най-голям информационен ресурс. Точно в тази посока се очаква ОС Шумен да насочи своите усилия за подобрения;
- Налице е необходимост административният подход към отчетността пред гражданите да се трансформира в конкретни случаи и анализ на конкретната среда, в която се постигат подобрения и развитие.
- Влизането на магистратите в обучителна роля спрямо журналисти и ученици се възприема положително от местната общност към подобряване доверието към правораздавателната система;
- Разпределението на делата да стане видимо на сайта на ОС Шумен;
- Налице е потенциал за развитие на т.нар. гражданско-обучителни функции на съдиите в допълнение на тясно специализираните. Не случайно като най-ефективни мерки, които биха подобрили прозрачността в работата на ОС Шумен, се считат срещите на магистратите с различни групи граждани, плюс свободно присъствие на граждани на делата, дни на отворените врати, публични отчети и редовни пресконференции;
- Почти 50% от респондентите смятат, че създаването на регистър с направените от магистрати отводи с мотивите за тях, както и създаването на регистър с етичните производства (анонимен) и публикуване на резултатите от тях биха осезаемо повишили доверието към работата в съдебната система.

1.2.3. Независимост

- От 199 отговорили едва 20 са посочили (10%), че смятат магистратите за независими при осъществяване на правораздаването;
- Като решение за по-голяма независимост се дава превес на използването на електронните решения и платформи;
- Публикуване на официална информация на сайта на Съда за дела с висок обществен интерес;
- Засилване формите на гражданското наблюдение е посочено като мярка, спомагаща за гарантиране на независимостта;
- Стриктно и публично комуникирано спазване на правилата за отвод и реакция



дори при привиден конфликт на интереси. Предлага се създаване на Публичен регистър на отводите с възможност за оповестяване на мотивите за това;

- Регистърът за декларациите за имущество и интереси да бъде достъпен в систематизиран вид през сайта на ОС Шумен;
- Публикуване на информацията за делата с висок обществен интерес по достъпен начин на интернет-страницата на ОС Шумен;
- Включване към e-justice на ВСС с цел електронно следене на делата.

1.2.4. Антикоруptionни мерки

- Сред обсъдените с анкетиранияте антикорупционни мерки най-много предпочитания са отдадени на декларирането на конфликт на интереси от страна на магистратите. Отводите по конкретни дела и декларираните интереси трябва да са лесно достъпни за всички – граждани и медии;
- Очертава се необходимост от това правилата за сигнали и жалби да бъдат на видимо и достъпно място – да бъдат комуникирани;
- Публично оповестяване на Етичните кодекси на магистратите и начина им на функциониране чрез поредица от срещи с общността и чрез участие в местни и регионални медии;
- Разясняване на правилата, пред кого и как гражданите могат да подават сигнал за нарушаване на Етичния кодекс или корупция.
- Годишният отчет да се предоставя на достъпен език с конкретни примери и интерпретиране на данни пред журналисти. Възможност самите съдии да се отчитат персонално пред гражданите;
- Съдебната администрация и магистрати да оказват съдействие в процеса на журналистическите разследвания плюс редовни обучения на журналисти с цел разясняване спецификата на работа на съдебната власт;
- Исканията за дисциплинарни производства или отказите да се образуват такива, да бъдат отчетливо аргументирани и публично комуникирани чрез пресконференции и чрез създаване на специален раздел в сайта на съда.
- Създаване на Публичен регистър на етичните производства с цел публикуване на започналите такива, и на резултатите по тях, при гарантиране на анонимност на засегнатите магистрати.



1.2.5. Достъп до правосъдие на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен

- Предложенията на гражданите за по-добър достъп до административните услуги на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен на хората в неравностойно положение в основната си степен са фокусирани върху назначаването на специални административни асистенти и консултанти;
- Налице е идея това да са хора от уязвими групи, които да бъдат специално обучени за спецификата на съдебно-административните услуги и да са на разположение на съдилищата;
- Предлага се, също така, използването в максимална степен на нови технологии и намаляване до минимум работата на гише;
- Интензивна разяснителна кампания, съвместно с граждански организации от района, с цел разясняване на възможностите и улесненията, които хората с увреждания могат да използват в рамките на съдилищата в Шумен;
- Провеждане на Комуникационна кампания за разясняване на възможностите за достъп до правна помощ на гражданите по ЗПП и разясняване на случаите, при които тя е платена, впоследствие.

2.Констатации от оценката Отвѣтре (въпросник и интервюта)

2.1. РАЙОНЕН СЪД ШУМЕН

2.1.1. Общи констатации

Районен съд Шумен има образ на институция, в които се случват неясни и неразбираеми неща за хората извън системата; цялата информация се приема като тясно специализирана и непонятна за гражданите. В резултат на това, Съдът се възприема като нещо далечно от обикновените хора. В същото време, обаче, той е натоварен със свръхочаквания за осигуряване на равенство пред Закона, налагане на справедливост и санкции. Когато това не се случва се генерира недоверие и негативни оценки.

За да се промени това се препоръчва Районен съд Шумен целенасочено да работи за налагане на разпознаваем публичен образ в региона. Това означава институцията да има лесно разпознаваеми, авторитетни и ползващи се с високо обществено доверие говорители измежду магистратите.

На второ място, следва да се работи за скъсяване на дистанцията между съдиите и гражданите. В момента съществуват въведени добри практики на възможност за



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



среща с административния ръководител без конкретен приеман ден, дни на отворени врати, но липсва оценка на тяхната ефективност и анализ на силните и слабите им страни. Препоръчително е да се въведат механизми, чрез които да се събира обратна връзка от гражданите, за да се идентифицират мерките, които са работещи и да се акцентира върху тяхното разширяване и усъвършенстване.

Според оценките, хората извън съдебната система (на база проведеното анкетиране), в това число граждани, представители на фирми, институции и организации, адвокати и съдебни заседатели, са доста по-критични към архитектурната среда и специфичните мерки в подкрепа на достъпа до правосъдие на хора в неравностойно положение, отколкото са самите работещи в Районен съд Шумен. За да има обективност по тази тема, би било добре да се отчете не само наличието или липсата на даден елемент от достъпната среда, но и доколко той отговаря на потребностите на гражданите с увреждания и има ли реална полза от него за тях.

Относно достъпа до безплатна правна помощ за социално слаби лица има коренно разминаване в оценките, които Районен съд Шумен получава от гражданите и мнението на работещите в него. Докато съдии, служители на съда, съдебни заседатели и адвокати са категорични, че правната помощ е достъпна и своевременна, то малка част от гражданите показват, че са запознати с тази възможност. Много вероятно е, въпреки че се прилагат всички нормативни изисквания, информацията за достъпа до правна помощ реално да не достига до социално слабите лица или ако достига, те да не я разбират. Като пример за това може да се даде съществуването на подробна информация на сайта на Районен съд Шумен в секцията "Как да получите правна помощ?". Много малка е вероятността, обаче, социално слаби граждани, особено ако са неграмотни, да могат да достигнат до този ресурс и на второ място да разберат какво трябва да направят. За да се преодолеят тези ограничения, **може да се мисли в посока на опростяване на информацията** /например отидете тук и направете това/. В сайта на Районен съд Шумен има добър пример за опростяване и онагледяване на информацията, която касае модела за подбор и наемане на съдебни служители. Към този модел има поместени приложения със схеми, които нагледно описват каква е процедурата и кое след кое следва, което прави процеса по-лесно разбираем, дори от хора, които не са юристи. Този добър пример може да се приложи и към предоставянето на информация по други теми.

На база на проведеното проучване могат да се предложат следните мерки за



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



подобряване на достъпа до правосъдие на уязвими групи граждани в Районен съд Шумен:

- **Да се разпространи информация за наличните специални технически средства в помощ на хора в неравностойно положение, с които разполага Районен съд Шумен.** За да се популяризират тези възможности, могат да се използват нетрадиционни методи, като например демонстрация на софтуера пред журналисти, осъществяване на съвместни дейности с организациите на хора с увреждания, сътрудничество с НПО, които работят с уязвими групи, партньорство с различните социални услуги, които работят с хора в неравностойно положение.
- **Да се въведат вътрешни правила и процедури, които регламентират, че при участие в съдебното дела на лице с двигателни проблеми, заседанието ще се провежда в зали с осигурен достъп на първия етаж.** Съществуващата добра практика да се превърне в регламент и да гарантира, че ще се прилагат едни и същи стандарти към уязвими групи граждани.
- **За да се подобри информационната среда в съдебната палата би било добре да има обозначителни стикери за насочване на хората с увреждания към специализирания асансьор и санитарния възел.**
- **При възможност да се осигури информационно гише или работно място на служител, който да предоставя информация, в непосредствена близост до входа на Районен съд Шумен.**
- **Да се идентифицират ключови заинтересовани страни, чрез които съдебната информация би могла най-лесно да стига до уязвими групи граждани.** Съсловни организации, социални служби, социални услуги, представители на местната власт и други е добре да се привлекат като посредници в комуникацията между съдебната система и хора в неравностойно положение.
- **Да се търси възможност на Интернет страницата на Районен съд Шумен да бъде въведена звукова версия за предоставяните услуги, предназначена за неграмотни лица и незрящи.**
- **При наличието на обучени служители за работа с хора в неравностойно положение /използване на жестомимичен превод, работа със специализирания софтуер за незрящи/, би било добре да се определят две-три такива лица и всички съдии, съдебни служители, съдебни заседатели, адвокати и др. да бъдат информирани, че могат да разчитат на тях при обслужването на граждани и воденето на дела.**



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



- **При наличие на финансова възможност да се въведе пилотно практиката за административен асистент за хора в неравностойно положение.** При невъзможност да бъдат осигурени средства от бюджета на съдилищата, би могло да се потърси партньорство с НПО при реализиране на съвместни проекти с целева група хора с увреждания.
- При атестацията най-важен да е критерия потвърдени/отхвърлени решения от по-горна инстанция. Промяна в системата за управление на съдилищата и ВСС, по-кратък мандат за членовете на ВСС и ротационен принцип (законодателна промяна, предлагана от граждани).
- Информацията, която се изнася в медиите, да бъде адекватна, вярна и достатъчно ясна, а не да навежда до изводи, които водят до изопачаване дейността на Съда. Да има възможност Съдът да отговори на обществото, в случаи на неадекватно представяне.
- Прокуратурата да се извади от съдебната власт и да бъде в изпълнителната власт. Прокуратурата не трябва да е твърде субординирана на принципа на единоначалието и прокурорът да съобразява с това, че ще трябва да дават "обяснения" на горе стоящия си началник (законодателна промяна, предлагана от граждани).
- Заявява се необходимост от обмен на информация /обратна връзка/ и съвместна работа с всички организации, около съда. Необходимо е провеждане на информационни кампании относно дейността на Съда, по-добро познаване на работата на магистрати и администрация. След дело, ако е с обществен интерес, съдиите да разясняват на всички присъстващи в съдебната зала /или пресконференция/ защо точно такова наказанието. Сега гражданите остават с грешно впечатление, когато след дело говори само прокурорът с неговата теза.
- Важно е да се въведе задължителна медиация по граждански дела, преди образуване на съдебно дело. В резултат на това гражданските дела ще намалее значително, а решенията по тези дела, които са предадени на съд ще бъдат по-добре мотивирани, което ще увеличи доверието към съда. Необходимо е обучаване на подрастващите за основните им права и задължения като граждани, работата на съда, видовете дела и тяхното движение, както и алтернативните възможности за решаване на спорове. Това е вид гражданско образование, което ще промени нагласата към съда и правораздаването в дългосрочен план.



2.1.2. Конкретни препоръки по области:

2.1.2.1. Информираност:

- Налице е добре работещ сайт на РС, но е нужно по-често да се актуализира и се даде по-ясна информация за правилниците за работа и процедурите, които могат да улеснят работата с граждани с увреждания;
- Не се използват достатъчно „живите“ срещи на съдии и администрация с различните общности, както и силата на социалните мрежи, което създава негативна нагласа към работата на Съда, пречупена през проблемната интерпретация на медиите;
- Добрите практики – пресконференциите и дните на отворените врати трябва да се развият;
- Има нужда спецификата на работа на магистратите, в частност институционално-обществената им функция, да се презентира още в началните класове под формата на гражданско образование;
- Кутията за сигнали от граждани е неефективна, поради факта, че постоянно се записва от камери, което не гарантира конфиденциалност.

Препоръки:

- ▬ Включване на магистратите в часовете по гражданско образование;
- Включване в системата за електронно правосъдие, което ще даде възможност за следене в реално време на делата на РС Шумен;
- Да се назначи нарочен говорител (ПР) на РС в Шумен, както и създаване на фейсбук профил на РС Шумен;
- Организираны срещи на съдии в малките населени места с цел разясняване на специфика на работа на Съда.

2.1.2.2. Независимост:

- Независимостта трудно се гарантира само законодателно, тя е личен морален акт и отговорност;
- Реално етичните комисии нямат никаква променяща или формираща морала на магистратите функция, както и не са реална система за корекция;



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



- Налице е проблем с кариерното развитие – конкурсите не са анонимни и безпристрастни, а командироването на магистрати е скрита форма на повишение, която блокира кариерното развитие на другите магистрати;
- Системата за натовареност на съдиите реално не е стъпка към независимост, докато електронното разпределение на делата и вътрешните правила за определяне на съдебните състави са такива;
- Налице е проблем с критериите за оценка „добрата“ работа на магистратите. Например, трябва да бъде основно не брой разгледани или решени дела за определено време, а процент отменени решения и брой върнати дела за доразглеждане (качествен индикатор).

Препоръки:

- Ежемесечни заседания на съдийската колегия с цел обсъждане на казуси, свързани с етични дилеми и система за учене от опита на колегите (екип за професионално развитие и етика)
- Допълване към системата за оценка на представянето и кариерното развитие на магистратите (атестация) с превес на качествени критерии.

2.1.2.3. Достъп до правосъдие на лица със затруднения:

- В РС Шумен е налична техническа инфраструктура за достъп на лица с увреждания до залите на съда. Налице е рампа, както и технически софтуер за комуникация с хора, които имат слухови и зрителни проблеми. За тези възможности, обаче, няма достатъчно информация и те почти не се използват;
- Налице е добра практика - заседания на Съда да се провеждат извън сградата на РС в Шумен, когато това се налага поради специфично заболяване на подсъдим или ищец;
- Специализираните мерки по ЗПП и осигуряването на служебен защитник е практика, която действа ефективно. Проблем е липсата на информация, че при определени условия и служебният защитник е платен.
- Не се открива информация, дали се разяснява на социално слабите страни в процеса, че могат да бъдат освобождавани и от такси, и разноски в определени случаи.

Препоръки:



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



- Да се осигури по-добра информираност (табели, листовки, журналистически предавания, чрез различни НПО и организации на хора с увреждания) за наличието на рампа за хора с двигателни проблеми, както и за наличието на стая с компютърен софтуер, специално пригоден за работа с хора със зрителни и слухови проблеми. Да се разпространи информация и в професионалните среди – сред адвокатите.
- На видно място да се информират гражданите за правата им по ЗПП, да се посочи връзка с Националното бюро за правна помощ и местната адвокатска колегия. Да се посочи кога и в какви граници се заплащат услугите на служебния защитник.
- Да се посочи по ясен и достъпен начин кога гражданите в неравностойно положение се освобождават от такси и разноски, включително и за експертизи;
- Трябва да бъде оповестена достатъчно ясно и възможността при определени обстоятелства да се провеждат заседания извън сградата на Съда (домове, лечебни заведения и др.);
- Сайтът да се приспособи към хора със зрителни увреждания и за неграмотни граждани.

2.1.2.4. Антикорупционни мерки:

- Етичните кодекси, както и обученията, не са достатъчно ефективни като антикорупционни мерки.;
- Със системата за отводи се злоупотребява (бяга се от отговорност), а декларирането на конфликт на интереси е неефективно;
- Проблем е липсата на качествени индикатори за оценка личностната етика на магистрата, която е основна при справяне с антикорупционните нагласи и практики.

Препоръки:

- Въвеждане на практика за мандатност на съдии и прокурори;
- Декларирането на конфликт на интереси и отводи по дела да се аргументира и лично (аргументация на казуса), както и да се въведе регистър на практиката, която да се публикува своевременно на страницата на РС Шумен;
- Общи обучения на съдии и прокурори по повод уеднаквяване на съдебната практика, както и решаване на етични дилеми.



2.2.ОКРЪЖЕН СЪД ШУМЕН

2.2.1.Общи констатации

Публичният образ на Окръжен съд Шумен се гради не толкова на базата на информираност и личен опит на гражданите, колкото на техните нагласи към съдебната система като цяло. На институцията се приписват характеристики, които не намират потвърждение в нейната работа и биха могли да се отнесат към всеки друг Съд в страната. Причината за това е, че гражданите нямат достатъчно информация, за да изградят мнение за Окръжния съд. Става въпрос не толкова за физическата липса на тази информация в различните канали на комуникация, колкото за нуждата тя да бъде адаптирана и образно казано "преведена" на езика на обикновените хора. Когато гражданите не могат да разберат какво се случва в Съда, какви процеси текат там, как се движат делата, особено тези с обществена значимост и какви са мотивите за постановяването на едно или друго решение, у тях се генерира недоверие към съдебната система. Тя е плод не толкова на неудовлетвореността от лошо свършена работа, колкото на липсата на достатъчно информация за същността на правораздаването като процес. Доказателство за това са традиционно високите оценки, които Окръжен съд Шумен получава за своята работа от по-висшите инстанции, като например Апелативен съд Варна. Тези положителни оценки обаче не намират отражения в подобряване на публичния имидж сред гражданите, които не са специалисти в правото.

За да се промени това се препоръчва Окръжен съд Шумен да използва всяка възможност, за да представя своята работа. Отделните магистрати следва да са разпознаваеми, да присъстват като авторитети в живота на местната общност.

На второ място, следва да се работи за скъсяване на дистанцията между съдиите и гражданите. В Окръжен съд Шумен има редица въведени добри практики, като например, приеман ден на административния ръководител, както и образователната програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“ за ученици и други. Добре би било тези мерки да се оценят от страна на гражданите, за да се измери тяхната ефективност и да се нанесат корекции, ако е нужно. Като пример - би могло да се изработи анкета за обратна връзка при провеждането на обучение на ученици, за да се изследва доколко се е променила представата на младите хора за работата на Съда. Би било добре, когато се планират инициативи с цел подобряване на публичния образ и повишаване на доверието в Окръжен съд Шумен, още на етап подготовка да се зложат методи, чрез които ще се събира обратна информация от



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



гражданите, дали има ефект от това, което се прави. В дългосрочен план това би спестило ресурс да се организират кампании и дейности, от които няма полза и вместо това усилията да се съсредоточат върху мерки, които работят.

Оценките на достъпа до правосъдие на уязвими групи са различни от страна на гражданите и от страна на съдите и служителите на Окръжен съд Шумен. Докато анкетираните хора в по-голямата си част смятат, че не е направено достатъчно, погледът отвътре еднозначно определя Съда като достъпен и информационно обезпечен, включително за лица в неравностойно положение. Много вероятно е това да означава, че Окръжен съд Шумен няма обратна информация от гражданите доколко познати, използвани и ефективни са приложените мерки за улесняване на достъпа до правосъдие на уязвими групи. Добре би било, когато се планират нововъведения, насочени към уязвими групи, техни представители да участват с експертно мнение и препоръки. Това би дало по-голяма гаранция, че въведените мерки ще са ефективни.

Относно достъпът до безплатна правна помощ за социална слаби лица, отново се забелязва коренно разминаване в оценките, които Окръжен съд Шумен получава от гражданите и мнението на работещите в системата. Докато съдии, служители на съда, съдебни заседатели и адвокати са категорични, че правната помощ е достъпна и своевременна, то малка част от гражданите показват, че са запознати с тази възможност. Много вероятно е информацията да не е поднесена по подходящ начин и да остава неразбираема за гражданите. В тази посока може да се мисли за опростяване на терминологията и онагледяване на темата, за да може да бъде понятна за хора с ниско образование, както и такива, които не владеят добре български език.

На база на проведеното проучване могат да се предложат следните мерки за подобряване на достъпа до правосъдие на уязвими групи граждани в Окръжен съд Шумен:

- Да се разпространи информация за наличните специални технически средства в помощ на хора в неравностойно положение, с които разполага Окръжен съд Шумен. За да се популяризират тези възможности, могат да се използват нетрадиционни методи, като например демонстрация на софтуера пред журналисти, осъществяване на съвместни дейности с организациите на хора с увреждания, сътрудничество с НПО, които работят с уязвими групи, партньорство с различните социални услуги, които работят с хора в неравностойно положение;



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



- Да се въведат вътрешни правила и процедури, които регламентират, че при участие в съдебното дела на лице с двигателни проблеми, заседанието ще се провежда в зали с осигурен достъп на първия етаж. Съществуващата добра практика да се превърне в регламент и да гарантира, че ще се прилагат едни и същи стандарти към уязвими групи граждани;
- Тясно специализираната информация, която касае гражданите от уязвими групи, е добре да се опрости и онагледява, така че да стане лесно разбираема и реално да е от полза за хората в неравностойно положение;
- Да се идентифицират ключови заинтересовани страни, чрез които съдебната информация би могла най-лесно да стига до уязвими групи граждани. Съсловни организации, социални служби, социални услуги, представители на местната власт и други е добре да се привлекат като посредници в комуникацията между съдебната система и хора в неравностойно положение;
- Да се търси възможност на Интернет-страницата на Окръжен съд Шумен да бъде въведена звукова версия за предоставяните услуги, предназначена за неграмотни лица и незрящи;
- При наличието на обучени служители за работа с хора в неравностойно положение /използване на жестомимичен превод, работа със специализирания софтуер за незрящи/, би било добре Окръжен съд Шумен да използва собствения си ресурс от такива кадри, които да бъдат търсени и ангажирани, когато лице в неравностойно положение има нужда от помощ. Оптимално е да се определят две-три такива лица и всички съдии, съдебни служители, съдебни заседатели, адвокати и др. да бъдат информирани, че могат да разчитат на тях при обслужването на граждани и воденето на дела;
- При наличие на финансова възможност да се въведе пилотно практиката за административен асистент за хора в неравностойно положение. При невъзможност да бъдат осигурени средства от бюджета на Съда, би могло да се потърси партньорство с НПО при реализиране на съвместни проекти с целева група хора с увреждания;
- Нужно е да има мерки за подобряване информационната грамотност на гражданите. По-голяма прозрачност по делата, свързани с предварително споразумение. Да се представя и положителната, а не само отрицателната информация. Да се премахнат споразуменията по наказателните дела, те са среда за предполагагане на зависимост. Преекспонирането на информация по



неприключили дела създава погрешни очаквания сред гражданите и пречи на обективността на Съда. При избор на съдебен състав да участва представител и на съдебните заседатели;

- Предложенията на съдиите са в следната посока - На първо място нови правила за формирането на ВСС, ограничаващи влиянието на политическата система в него. Нужно е да има гаранции, че в съдийската квота на ВСС, която се грижи за кариерното израстване на магистратите, попадат единствено хора със съдийски стаж. Набляга се на факта, че в системата за мотивиране и кариерно развитие липсват елементарни поощрения и награди;
- Предлага се мярка за засилване на възможността за обмяна на опит между различните съдилища, повишаване комуникацията между различните звена в Съда, както и излизане на магистратите сред хората с цел разясняване от „първа ръка“ на естеството и спецификата на тяхната работа. Предлага се и приемане на нова съдебна карта, която да гарантира достъп на гражданите до правосъдие и същевременно да изравнява натовареността на магистратите. Предлага се и въвеждане на своеобразна застраховка „професионална отговорност“ за магистрати, чиито актове падат или се обжалват пред международни съдилища. Като цяло да се разработят различни поощрителни мерки, които да насърчават магистратите да се отчитат пред обществеността;
- Повишаване информираността на гражданите, чрез информационни кампании в медиите за запознаване с механизмите на работа в Съда, чрез поднесена информация в разбираем и достъпен вид. Обучения на журналисти. Журналистите, ако трябва да минават през предварителни обучения по определени Закони. Недопускане на влияние върху класирането на конкурсите за магистрати;
- Повишаване на правната култура на самото общество и разбиране за начина на работа на Съда. Изборност и мандатност на всички магистрати. Липса на имунитет на магистратите. Повишаване на правната култура на гражданите, като цяло, ще доведе до повишаване на доверието. Въвеждане на новости в Съда. Неговата модернизация. Облекчаване на процедурите. Създаване на обновен сайт.

2.2.2. Конкретни препоръки по области:

2.2.2.1 Информираност:

- Основните канали за прозрачност и отчетност са електронен сайт на ОС Шумен, информационни табла, деловодство, печатни материали. Липсва практика за по-активно взаимодействие с обществеността с цел проактивно промотиране на



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



работата на Съда;

- Пасивната роля на Съда прави медиите по-агресивни и понякога се засилва негативния фокус при отразяване работата на Съда.;
- Като цяло, ОС Шумен е оттеглен от активно включване в обществения живот и функционирането на общността.;
- Проблемно е участието на съдебните заседатели, които нямат работно място; късно се запознават с делата, не могат да бъдат активна страна в съдебните заседания. Добра практика е да се избират електронно.;
- Липсва опция за електронно/дистанционно следене на делата.

Препоръки:

- Създаване на подробен, информативен регистър с делата от висок обществен интерес, както и практика за проактивно информирание.;
- Да се работи повече с кръг от журналисти, специализирани в съдебната тематика, като им се разяснява законодателството и функционирането на Съда.;
- Може да се подобри присъствието на образа на Съда в общественото съзнание чрез представяне на работата на Съда пред различни формати – ученици, пенсионери и т.н.;
- Засилване на практиката за „отворени врати“. Посещения на ученици на откритите съдебни заседания.;
- Да се добави свързаност със системата за електронно правосъдие, което ще позволи да са достъпни целите дела в реално време.;
- Намиране на подходящ формат за представяне на съдиите, като личности пред обществеността (специализирано предаване местни медии, собствен печатен орган).;
- Относно делата с голям обществен интерес - при техническа възможност и доколкото процесът не е при закрити врата – да се предава online.

2.2.2.2. Независимост:

- Командирането и правилата, свързани с него, се интерпретират проблемно от магистратите и служителите в ОС Шумен, като скрита форма на кариерно развитие. Не е пряко отразено, но това е и начин командируваният магистрат да бъде поставен в зависимост, доколкото може да бъде откомандиран или да не бъде



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



продължено командироването. По този начин се прегражда и развитието на останалите магистрати ;

- Споделя се мнение, че е нужно законово регламентиране на още по-голяма независимост на магистратите, но успоредно да се въведат по-силни рестрикции и наказания при злоупотреби;
- Предлагат се промени в системата за атестация и кариерно развитие на магистратите, най-вече свързани с провеждане на конкурсите по начин, който да гарантира анонимност на участниците с цел безпристрастност, но без да са конкретно формулирани;
- Има предложение за необходимост от кариерно развитие на магистрата в синхрон с решаване проблемите на местната общност;
- Споделя се усещане, че случайното (електронно) разпределяне на делата е най-добра мярка към независимост. Непосредствено се следва от правилата за формиране на съдебните състави. Мерките за регулиране на натовареността нямат пряко въздействие в тази област;
- Да се създадат условия на съдебните заседатели за работа по делата – място за запознаване с тях.

Препоръки:

- Въвеждане на възможност за гарантиране на анонимността на участниците в конкурси за кариерно развитие на магистратите;
- Ограничаване на възможността за командироване на магистрати, т.е. инцидентно командироване в рамките на лимитиран период от време. Може да се наложи и като практика от ръководството на Съда (законодателна промяна);
- Намиране на инструменти за реално регулиране на натовареността на магистратите на база определяне на среден срок за гледане на дела.

2.2.2.3. Достъп до правосъдие:

- Магистратите разполагат с достатъчно регламенти и подготовка за работа с хора в неравностойно положение. Имат и материална база, включително и софтуер;
- Процедурите по ЗПП се оценяват като ефективна и търсена мярка от нуждаещите се граждани със степен на непривилегированост, но имат очакване услугата да е безплатна;



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



- Хората с физически увреждания могат да ползват услугите на рампата за достъп до първи етаж, но почти е невъзможно да им се осигури достъп до горните етажи;
- Идеята за административен асистент, който да подпомага лицата с увреждания, се смята за подходящо, но вероятно прекалено скъпа мярка.

Предложения:

- Да се въведе административно правило, делата на лица с увреждания да се провеждат в съдебни зали на първи етаж и ред, по който тези лица да могат достатъчно рано да уведомят за състоянието си;
- Да се разяснява ясно кога правната помощ е безплатна и кога не. Могат да насочват тези лица и към информацията от Националното бюро за правна помощ;
- Да се посочва кога гражданите могат да бъдат освободени и от такси, и от разноски;
- Да се апробира пилотно осигуряване на административен асистент, който да поема, съпровожда и подпомага лицата с увреждания в ОС Шумен;
- Да има достатъчно информация – разпространена на сайта и чрез организации на хора в неравностойно положение за възможностите, които има Съда.
- Сайтът да се приспособи към хора със зрителни увреждания и към неграмотни граждани.

2.2.2.4. Антикорупционни мерки:

- Кодексът за етично поведение едновременно се смята за най-ефективна антикорупционна мярка, и заедно с това се определя като неработеща, което се потвърждава от липсата на данни за конкретни резултати. Кутиите за сигнали от граждани са определени като ниско ефективни;
- Висока оценка се дава на журналистическите разследвания. Най-критикуван като безполезен е инспекторатът към ВСС;
- Декларирането на имущество и интереси по ЗСВ се определя като формален акт без реална практическа стойност. За най-ефективни са сочени отводите по дела.

Предложения:

- Декларирането на конфликт на интереси и отводи по дела да се аргументира и лично (аргументация на казуса), както и да се въведе регистър на практиката, която да се публикува ежегодно на страницата на ОС Шумен;



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



- В системата за кариерно развитие да се доразвие частта, свързана с поощрения и награди, по отношение оценка качеството на работа на магистратите, т.е. системата за атестация (мярка към ВСС);
- Приемане и разработване на нова съдебна карта, която да гарантира равномерна натовареност на магистратите (мярка към ВСС);
- Въвеждане на практика за ежегодно отчитане пред обществеността на всички магистрати – брой дела, процент решения, средна продължителност на разглеждане, дела с висок обществен интерес и т.н., както и публикуване на информацията на сайта на ОС Шумен.



IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На базата на констатираните проблеми и постижения, както и при анализ на направените изводи и препоръки се очертава значима разлика между вътрешния образ на системата сама за себе си и външната оценка в представите на гражданите. Обективният анализ показва, че са налице редица достижения на двете съдилища по отношение на достъпа на граждани до правосъдие, стриктно спазване на законодателството, свързано с независимост и антикорупционни мерки, които обаче остават недостатъчно познати за широката общественост. Т.е. задачата е да се положат целенасочени и устойчиви действия за реално отваряне и отчитане действията на Районен съд Шумен и Окръжен съд Шумен навън, за да се подобри образа и доверието към работещите в системата.

Предлагат се редица мерки в областите на оценка на съдилищата, които да бъдат обект на последващо гражданско наблюдение с цел констатиране и придвижване към по-позитивен публичен образ и подобро функциониране.

Тези мерки са организационни и технически, като важно условие е те да бъдат комуникирани и развити постепенно и устойчиво, в процес на взаимодействие с обществеността.

1. Мерки за прозрачност и отчетност:

- 1.1. Разработени учебни материали и преподадени уроци от магистрати в часове по гражданско образование в училищата в област Шумен;
- 1.2. Организиране и участие в срещи с кметове в малките населени места, с цел разясняване спецификата на работа на Съда и подобряване на взаимодействието;
- 1.3. Включване на РС Шумен и ОС Шумен към единен портал за електронно правосъдие на ВСС;
- 1.4. Случайното разпределение на делата да се интегрира в сайтовете на РС Шумен и ОС Шумен;
- 1.5. Симулиране на съдебен процес в рамките на съдилищата с участие на ученици, както и посещение на съдебни заседания от ученици над 18 г.;
- 1.6. Годишните отчети на съдилищата да бъдат представени на разбираем и достъпен език пред обществеността;



- 1.7. Поредица от журналистически материали в национални, регионални и местни медии, описващи работното ежедневие и житейски ценности на отделни магистрати от двете съдилища;
- 1.8. Създаване на фейсбук страници на двете съдилища;

2. Мерки за независимост и антикорупция:

- 2.1. Оповестяване на етичните кодекси на сайтовете на съдилищата и информиране за начина, по който работят;
- 2.2. Публикуване на сайтовете на РС Шумен и ОС Шумен на дисциплинарните производства и решенията по тях от страна на ВСС и оповестяването им;
- 2.3. Създаване на електронна форма за подаване на сигнали за корупция и конфликт на интереси на интернет-страниците на РС Шумен и ОС Шумен;
- 2.4. Разясняване на правилата и процедурите за обработка на сигнали и жалби за корупция и дисциплинарни производства, които да са публикувани на електронните страници на съдилищата;
- 2.5. Създаване на публичен регистър на отводите по делата с мотивите по тях, който да бъде видим през интернет страниците на съдилищата;
- 2.6. Представяне на информацията за интереси и имущество на интернет страниците на съдилищата;
- 2.7. Общо обучение на съдии и прокурори с цел уеднаквяване на съдебната практика;
- 2.8. Разширяване на информацията за делата с висок обществен интерес с информация за хода на самото дело;

3. Мерки за достъп до правосъдие на уязвими групи

- 3.1. Създадените улеснения и условия за достъп на уязвими групи да бъдат комуникирани със заинтересовани организации и подходящи средства, вкл. на сайтовете на съдилищата. Да бъде оповестен реда и процедурата, по която достъпът се организира и осъществява;
- 3.2. Достъпът до правна помощ по ЗПП (последващо заплащане, освобождаването от такси и разноски) да бъдат ясно оповестени на сайта на



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ”
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



- съдилищата, както и да бъдат изработени информационни материали (брошури) за това;
- 3.3. Сайтовете на двете съдилища да се адаптират за ползване от лица със зрителни затруднения;
 - 3.4. Подготовка на хора от уязвими групи (основно зрителни, слухови затруднения), които да бъдат ползвани от Съда под формата на асистенти и преводачи;
 - 3.5. Необходимо е наблюдение на провеждане на дела с участие на хора с увреждания, лица ползващи услуги по ЗПП, както и на дела с висок обществен интерес.



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ“
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА



СДРУЖЕНИЕ С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ
„ДЕМОКРАТИЧНО СДРУЖЕНИЕ ИСКАМ ДА ЗНАМ“

ПРОЕКТ:

„ПРОЗРАЧЕН, ДОСТЪПЕН И НЕЗАВИСИМ СЪД С ВИСОКО ОБЩЕСТВЕНО ДОВЕРИЕ“

ФИНАНСИРАН ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ“

С ДОГОВОР № BG05SFOP001-3.003-0027-C01/01.09.2017.

МАРТ 2018Г.

ГР. ШУМЕН



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ"
2014-2020
ПО ПРОЦЕДУРА: BG05SFOP001-3.003
ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА
СИСТЕМА

